

Kriisi Tarmo:

„Kultuur, pido, näpotüü ja turism omma' nuu' valdkunna', koh seto saa ellä' uma elolaadi perrä, tuu päält samal aol tiinih.“

lk 9

Riitsaarõ Evar:

„Ello avitas jäiä' korilus, käsitüü ja kassin elolaat – kõrda üle jo tuhandõ-vahetusõl üteldüt.“

lk 11

Korela Tea:

„Ku ilma' läävä' lämmäbäs ja luudus heränes, sis vara-hoitja pand pikäst aast veebivärehti' kinni ja nakas külälisi vasta võtma.“

lk 11

Setomaa

Hind 1 euro

Märts 2021, nr 3 (376)

Välläandmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

Vahel Setomaa valla leht

Suusaorienteeruja Kudre Daisy: ma olõ Setomaalõ sisse kirotõt

Šoo, öt maailmah veid'õ tiidä' spordiala suusa-orienteeruminõ om kujonõnu' Setomaa visiitkaardis, tuust saava' kõik arvu – mi vallah eläse' ja omma' muialgi' ütiskundligult tegüsä' ala tõõmöli iisvidjä', kiä' omma' kogonõnu' Verska orienteerumisklubi Peko nime ala. Ja Kudrede perrenimme olõ-õi vaia lähebält tutvusta', alapuul om tähelaivah Daisy.

INDREK SARAPUU

Šool aastagal sai Eestih tõõmöli tähes Kudre Daisy (27) ja tuuperäst, öt Otepää kõrgustigul ja Käärigu mõtsaratul olli' maailmameistrivõistlusõ' suusaorienteerumisõh. Kõrralda-jilõ oll šoo edimäne kõrd ja ka' tõõmöli keerolinõ ülesannõh. Pääle ratu tegemisõ ja kõrraldamisõ tull hoita' silmä' ja kõrva' vallalõ tuuhki', öt ku pallõ sekä sinnä' vaihõlõ ilmapiteh leviv taud. Kõgõlõ toolõ kaemalda' tõi' mi sportlasõ' medali' kodo, kõgõ inäbä Daisy – kats kulda, hõpõ ja pronksi.

Ku pallõlda' Daisyt, öt tä selgitäsi', midä tä sääil mõtsah, suusa' jahah, tege, sis vastas tä lühkolt ja selgelt: „Ma tii suusa-orienteerumist“, ja selgitäs vooriga' mano, öt tegemist om kombinatsiooniga' murdmaa-suusatamisõst ja orienteerumistõst, kaardilugõmisõst. Kõigist orienteerumisaladõst om suusataminõ tuu, mia täl om jo noorõst pääl kõgõ parebahe vällä tulnu', kuki' pruumnu' om tä suunistamist nii rattaga' ku joostõh.

„Võistlusõ' omma' tavalisõlt suusakeskuisih ja mõtsa ala omma' kõrraldaja' ajanu' saanõga' suusaratu võrgustigu ja nuu' omma' umakõrda kant kaardi pääl. Mi ülesannõh om kaardilõ kant orienteerumisarada läbi sõita' nii kipõlt, ku jovvat,“ selgitäs Daisy ja ütles viil mano, öt mõni suusarada om laep ja mõni om meetri vai puultõist, koh saat liiku' õnnõ paarihtõugõtõga'. „Mõtsa vaihõl om nii ku suusaratu labürint, koh om vaia sorti' kõgõ kipõp tii punktõ vaihõl ja kipõlt tuu tii läbi sõita'.“

Daisy kõnõlõs, öt võistlusõ' omma' erinevidõl maastigõl. Eestih om kõik tasatõp, kaemalda' toolõ, öt mi sagõhõhe pia ummi kingokõisi mäkist. Muidogi' om uma kodotsit pinnavormõ hüä läbi sõita' ja nuu' meelise'

tälle ka' inäbä. „Ma olõ siih noorõst pääl sõitnu' ja tuuga' ka' inäp harinu'. Kesk-Õuruupah ommaki' suurõba' mäe' ja tõistsugumanõ maastik ja sääil kõlbas mullõ võistlõminõ tšuu veidebä.“

Kaart iih ja suussõga' maailma tippu

Daisy toukas ümbre ütlemisõ, nii ku olõs kodorada ainumas eelis meistris tulõmisõl. Komponente om inäbä, mia vaihõl piat klapma. Õga võistlus om ummamuudu ni võistlõja' saava' kaardi kätte vil sis, ku start om. Õt Eestih omma' võistlusõ' orienteerumistehnilidsõlt keerolidsõ, sis hariligult võit tuu, kiä' orienteerus kõgõ täpsembält ja tege kõgõ vähämbä viko. Võistluisil om väega tähtsä ka vaimnõ valmisolõk.

Šooaastaganõ suusakuninanna ütles, öt Eestih olõ-õi vaia väiga' pikält seletä', mia om orienteeruminõ vai suusa-orienteeruminõ. Kõik saava' väiga' hõste arvu. Vällämaal om tulnu' ette, öt saia-ai arvu, a tuud om ka' harva. Olümpiaalaga' tegemist olõ-õi, a vaest võõdas kunagi' olümpiakavva. Ka' meil siih Eestih ja ka' Setomaal tetäs tüüd tuu jaos, öt suusaorienteeruminõ ja orienteeruminõ laebalt lõvväsi tii üleilmalistõ esindüsliigubalõ suurvõistlusõlõ, a sinnä' om viil pikk tii minnä'. Luutma piat.

Ka' telepilti, ku tuud õigõhe põnõvalt tetä', saat orienteerumisaladõlt huvtavalt üle kanda'. „Tuu jaost om vaia inäp tähelepannu ja keskendümist, ku mõnt ekstreemalla kaiõh, koh üte minodi sisse mahas hulga närvilitsi kibõnit. Postimehe šooaastaganõ õkvaülekanõh pakk suusaorienteerumisõh pinget ja põnõvust ja kaeti suurõ huviga'.“

Kindlahe tii-i Daisy šood sporti tuuperäst, öt timmä „hullult tähele pandasi“, a tund tuud, öt ku tä umal alal saa kõgõ

Kudre Daisy maailmameistrivõistlustõl.

Donatas Lazauskasõ pilt

Team Kudre. Teervalt Reigo pilt

parebit tulõmuisi, sis vähäbält Eesti tasõmölt tunnustadas timmä väiga' hõste. „Šoo, öt minno ka' Spordiaastaga Tähtlõ nomineeriti, om väiga' hüä. Mõnõh tõõsõh riigih olõs rassõp mitteolümpiaalal tähelepannu saia'.“

Kõgõ suurõp välläkutsõh suusaorienteerumisõlõ om lumõ otsminõ. Kunstlumõ pääl orienteeruminõ jätt tundõ ku tšuu keerolitsõst suusavõistlusõst, arvas Daisy. „Luuduslikku lummõ om vaia, muidõ õks saa-ai võistluisi kõrralda'.“

No' sportlasõ' tegevä' umma spordialla hõste ja pia kõik omma' ka' hüä haridusõga'. Nii om Daisylgi' magistrikraad rahvatervüse erialal, bakalareus om täl riigitiidüseh, mia timä sõnnu perrä omma' lähko' eriala'. Epidemioloogia ja meditsiinistatistika ja tuu analüüsi omma' parhillatsõl aol, ku meditsiinisüsteem om survõ all, väiga' tähtsä tiidüs, mia timä opingukaaslaisilõ väiga' pallõ tüüd and ja tuud tervüseamõtih. Daisy soovtas väiga' kullõlda' kõiki riigi sõnomit,

selle öt tä tiid, öt näide tiidä-andmisõ jaost tetäs hulga tüüd õgapäävatselt ja piirangudõst ja reegliidõst tulõ kinni hoita'. „Nä tegevä' tüüd tuu nimel, öt meid kriisist vällä avita', ja tegevä' tuud süämega'. Ma eis' täüdü kõiki reegliit.“

Viimätsel katõl aastagal om Daisyl olnu' võimalus inäp spordilõ pühendüdü, veidebä erialasõlõ tüüle, a väiko jao koormusõga' om tä erinevidõh projekteh üteh tennü'. Näütises emakakaalavähi ennetämisprojekti.

Ma olõ Setomaalõ sisse kirotõt

Setomaa lätt Daisylõ väiga' kõrda. Kas säänest küüsümüst saagi' olla'? Terveh elo om tä olnu' Verska ineminõ ja hüä hulga aigu om siih. Tä om ka maailmameistrivõistluisi kõrraldanu' Verska OK Peko juhatusõh, koh tä vidä iist nii-üldä' eliittiimi vai näide, kinkõ saavutusvajadusõ' omma' korgõba', tegevüst. „Verskaga' ma tunnõ õgapääväst kõüdüst. Ku ma olõ Eestih, sis võta osa õks imä Ingridi kodokotusõh pää-

nitsapääväst Saatseh. Tuu om mullõ ja perrele tähtsä päiv.“

Üle kuvvõ aastaga om Daisy elänü' kuuuh elokaaslasõ Gion Schnyderiga', kiä om šveitsläne. Noorõ' kõnõlõsõ' umavaihlõ eesti keeleh. Säänest plaani, öt tetä' 100% valik, mäntseh riigih vai kotusõh ellä', nooril olõ-õi. Vaehtõpääil nä omma' Šveitsih, kol' aastakka omma' olnu' siih. „Ma olõ Setomaalõ sisse kirotõt,“ ütles Daisy ja tunda' om, öt tuu tähendä-äi õnnõ tähti kohki' raamaduh, tuu tulõ süämeest.

„Inäp kül' parhilla' saa-ai niisamata nädäli seeh edesi ja tagasi sõita', reisiminõ om keerolinõ. Ku olla', sis jo nii mitu kuud siih, sis sääil,“ ütles Daisy, a kintäs viil mano, öt timä spordialah om tähtsä tuu, koh om lummõ, ja Šveitsih om tuud viimätsil aastagil olnu' inäbä. „Olõ-õi midägi' tetä', a sporti tete om reismist inäbä.“

Triinmisplaani' sääd Daisy eis' kokko. Täl hindäl om treeneri kategooria ar' kaitsstu. Esä Raul om nii tiimijuht ku mänedžer, kiä avtas, koh vaia. Gioni käest saa tä hõste pallõ vaimsõt api. „Imä oll mul sis, ku alosti, Verska koolih orienteerumistreener. Perre toetus om väiga' suur. Ilma toolda' saasiki-i.“

Ülebootskas Daisy lähëbil aastagil kandidiirmissplaani pia-ai, kuki' õga väiga' olõsiki-i midägi' tetä', ku rahvas pakulõ saisma aja. „Õga asä jaos om uma aig,“ lõüd sportlanõ. „Ku om tahtminõ ja tegutsõmis-tahe, saa-ai välistä' midägi'. Sport om edeplaani ja tuu jaos om pallõ indu ja motivatsiooni. Setomaaga' taha kõüdet olla'. Eesti iist olõ kõõ võistlõmah, a ku mõtlõ kodo pääl, sis tuu om Setomaa.“

„Väiga' suurõ jao elost olõ Setomaal triinnü'. Siih om väiga'-väiga' hüä' tingimüse' nii nuursportlastõlõ ku juuni-oriidõlõ, öt uma ala tippu jouda'. Keskkund om ülihüä. Kogokunna toetus om olnu' suur. Täüskasununa tulõ kavvu' vällämaal lummõ otsmah, a ku nätä, kuvvamuudu siih Verskah talvõl kõik suusaraa' omma' tipptasõmölt, om šoo väigokõnõ paradii. Umah kotoh tetäs parebahe ku kohki' muial. Setomaal eläminõ ja triinminõ om loonu' tuu, öt spordih edukas olla'.“

Hüä seto rahvas!

Setomaa kindral Kerdi Johannes om lännü' taivat-silõ tegemistölõ. Mi kõigi kaastunnõh Johannese lähedästele ni umastölõ. Seto rahvas mälestäs ni leinäs. Jumalaperi hing.

Jah, kuigimuudu pallõ om viimätseh otsah lännü' suuri ni kallit hingekeisi ja tuu tege meele rassõst, a elo om jo kõrd sääne. Õgal aśal om uma algus ni ots ja tuu jääski nii olõma niikan', ku meele om ello ant. Ja töösõlt puult mi rõõmusta jalki vaht-sidõ ilmakodanikõ peräst ja nii ommaki' aśa' sääti.

Viimäne kuu oll' nigu üts medalidõ sado Setomaalõ. Noh, mitte peris Setomaalõ, a Setomaa inemistölõ. Aumärke tull' nii presidendilt ku spordivõistlustõlt. Tuu üle om õnnõ üts ilmlõpmalda hüä miil ni uhkus.

Eesti riigi sünnupääväl sai' presidendilt auraha' Taro Igor ni Raali Ain. Pallõ õnnõ ni tervüst näile! Igor võtt kõõ asju süämega ni mõtlõs tõisi pääle, ku midägi tege. Om tä sis aokiränik, turundaja vai poliitik. Setomaa aoleht saa ka uhkõ olla', õt viimätse ao lehe toimõtaja' omma' kõik Valgõtähe ordeni kandja'. Raali Ain kõnõlõs veidõ, a tege pallõ. Mitmõkõrdnõ kuningriigi meistri om miis, kiä om uma tegemistõ ni olõmisõga nigu Setomaa maa-märk. Ku vaia meestelaulu, pillimängu, tõrva vai olt, sis tulõgi miilde Raali Ain. Muidogi olõ-i Ain sääne ütsindä, terveh pereh ni Rikka Ivvani talo om sääil takah, ku kutstas jalki nuuri uma moro pääle pillilaagrit pidämä. Pallõ õnnõ Ainilõ ni kõõlõ perrele!

Peko om väkev! No ma mõista-i üldä', kas asi om Peko nimeh vai Verska orienteerumisklubi Peko iistvidäjidõ tegemistõh, a tuust klubist kasus järjest Eesti, Euroopa ni maailmameistrit ni uhkust Setomaalõ ni Pekolõ! Kääriku maailmameistrivõistlustõ pääkõrraldajal Kudre Raulil om vaest kõõ suurõmp hüämiil nätä', õt meistrivõistlustõ kõõ suurõmbast võitjast tull' uma tütar Kudre Daisy nelä medaliga ja katõkõrdsõ maailmameistrinä. Avvu! Avvu! Avvu!

Viil ütest vägeväst ettevõtmisõst taha kõnõlda'. Nedsäjä külä noorõ' omma' muutmah seto keele ni kultuuri tulõvikku häõmisõlt häitsemisele. Uma külä nä omma' jo elolõ herätänü' ja nüüd omma' nä iist võtnu' setokeelidse haridusõ andmisõ. Verska lastõaia setokeelne keelepessä rühm om sündümäh! Ma tennä Valgu Meelt ni kõiki tõisi keeleop-pusõ ni lauluoppusõ iistvidäjit Nedsäjäst. Suur asi om sündümäh!

Edenemist ni saldmist meele!

JÄRVELILLI
REIN,
ülembsotska

Setomaa Edendüsfond edendäs kimmält

Setomaa mitmõ' sootska' omma' suuvnu' Setomaalõ edenemist ni väke. Saldmist muidoki ka. Edenese' aśa' õks sis, ku kokko saava' hüä mõtõh, tegutsõv vaim ja kipõn rahha ni muid vahendit. Setomaa edendämise projekte kirotadas kõikvõimalikkõ rahastajidõ tähtaigõs. Kimmält avitasõ' säält kätte võidõd vahendi' seto kultuuri püüsümisõlõ üteh.

Mille ja kuna ja kiä' asutiva' Setomaa edendüsfondi?

Setomaa Liidu juhatusõ esimiis Timmo Margus: Setomaa Edendüsfondi asuf Setomaa Liit 2018. aastaga sügüse. Tsiht om raha tsihiperäne kogominõ ja jagaminõ, õt hut-suta' Setomaal inemisi, ettevõttit ja küläkogokundõ ello viimä ummi hüvvi mõttit, mia' veevõ' ello Setomaal edesi. Fondi mõtõh om tuu, õt kogo-kund toetas kogokunda.

Mitu korjamist ja jagamist om täämbädses toimõtõ?

Korjaminõ nakas pääle 2019. aastaga keväjä. Annõtaiji om olnu' 33, annõtuusi om kokko tulnu' 117 810 eurot. Jaetas kats kõrda aastagah. Edimäne oll 2019. aastaga keväjä ja kokko om olnu' nelli jagamist.

Ku suur summa kokko om vällä jaotõt?

Setomaa Edendüsfond om andnu' toetuusi ja stipendiummõ 58 673,4 eurot 18 projekti elloviimisõ jaost. Pääle tuu om vällä ant lainu 37 350 eurot 6 projekti elloviimisõ jaost.

Fond toetas hüä meelega' lainutahtjit, selle õt taotlõja võtt sis umalt puult suurõba vas-

Blumi Priit sai Setomaa Edendüsfondist tukõ Obinitsa puhkõkeskusõ konverentsisaali kujondamisõs. Riitsaarõ Evari pilt

Setomaa Edendüsfond

- Setomaa Edendüsfond kogo ja jaga rahha, õt avita' Setomaa inemisi, ettevõttit ja küläkogokundõ ello viimä hüvvi mõttit, mântse' veevõ' ello Setomaal edesi. Õga andminõ vii ello edesi.
- Ku tahat toeta' hüvvi mõtõht, sis tii' ülekanõh Setomaa Liidu konto pääle EE657700771003363633 LHV Pangah.
- Taotluisi võtt Setomaa Edendüsfond vasta kats kõrda aastagah – 1. aprillis ja 1. oktoobris.
- Setomaa Edendüsfondist saat inäbä lukõ' <https://www.setomaa.ee/kogukond/setomaa-edendusfond>.

tutusõ ja lainuraha tulõ üteh manorahaga' tagasi ja jaetas vahtsõst vällä – lainusaajist saa säänestmuudu tõisi projekte elloviimisi toetaja.

Ku mitu asutust vai ettevõtjat om tukõ saanu'?

Kokko om api saanu' 19 küüsüjät, näide siäh om olnu' ettevõtjit, mittetulundusühingit, ütsikinemisi.

Tutvustagõ' ti meelest kolmõ kõõ huvitavambat ja kasulikumbat tegevüst, midä fond om avitanu' edendä'.

Setomaa Liidu kaemisõ perrä

om kõõ pareba' nuu' projekti', mia' avitasõ' nõsta' konkurent-sivõimõht ja arõndasõ' vaht-sit teenussit ja tuutit. Üts hüä näüdeh om Obinitsa Puhkõ-maja, koh om SEF abiga' sisus-tõt seminarisaal ja tett matka-pakette tutvustava' voldigu'. Uusvada kultuurikülä om jal' hüä näüdeh tuust, midä üts küläkogokund saa ütidsõ jov-vuga tettus. SEF om avitanu' ehitä' külämaja vii- ja kana-lisatsioonisüsteemi. Suurõ huviga' oodami Verska kooli latsõvanõbidõ kogo projekti tulõmust – nä omma' saanu' rahaapi Verska gümnaasiumi

man välähõpmisõ võimalusi välläarõndamisõ jaost.

Kuna järgmidsõ korandusõ lõpuaig tulõ?

Suurõ tenoga' võtt SEF kõik aig vasta annõtuusi, korandusõl olõ-õi lõpuaigu. Õga annõt raha – ütskõik ku veidõ – avitas ello edesi viiä'. Õga andja om Setomaa elo edesiviiä'. Järgmäne taotluisi esitamisõ tähtaig om 1. aprill ja komisjon tulõ kokko paari nädäli joosul. Toetada' saa õnnõ nii pallõ, ku tuust aost rahha om korjunu'.

Kuna ja kiä' võinu' ette võtta' toe küüsümisõ edendüsfondist?

Rahha saa küüssü' 1. aprillil ja 1. oktoobril. SEF and rahha toetusi, stipendiumõ opmisõ, tiiduse, luumisõ ja spordi tõie jaost ja lainas rahha vällä projekte jaost, mia' avitasõ' SEF tsihi perrä fondi edesi. SEF api võiva' küüsüdä' füüsilisõ' ja juriidilisõ' isiku' ja seltsingu'. Küssõse KAUKSI ÜLLE.

Suur kunstioksjon Uusvada kultuurikülä toetusõst – SKUKT

JÄRVELILLI REIN

Uusvada külävanõmb, MTÜ Uusvada Kultuurikülä juhataja

Uusvada „noorõ“ – 40–50-aas-tagadsõ' tahtva' anda' Uusvadalõ vahtsõst hingämist. Olõmi vällä mõtõlnu' Uusvada kultuurikülä idee ni tennü' kõõ tuu elloviimisõst MTÜ Uusvada Kultuurikülä.

Nõukaaig tõi mi küläle Kalinini kolhoosi ni tuulaiga ehitedi külä keskele kolhoosi kontor, koh oll' ka üts saalikõnõ kino näütamisõ ni kuuh kul'amisõ ni kuuholõkidõ pidamisõ jaost. Nüüd om tuu maja mi ühingu hoita' ni kõrda tetä'. Kõik tuu nõud pallõ rahha, a tuud om meil veidõvõitu. Mi kõrraldami talgit, otsimi projektirahhu, panõmi maja sisse umma rahha, a tuust om õks vähä. Nüüd tull' meele appi kunstniku' üle Eesti ni mi mõtli vällä hüätegevüsoksjoni, minka kõik sissetulõk lätt mi külä-

maja ehitisest. SKUKT om ka üts suur kunstinäütis, koh saat kävvü' näütisõl ni kaia', midä mi kunstniku' omma' valmis tsehkendänü'. Õga omgi veidõ kotusit, koh nüüd koroonaaigu kunstniku' saava' ummi tõid näüdadä', nüüd tulõva' nä SKUKTi.

SKUKTil om üle 50 kunstniku ni rohkõmb ku 150 tüüd, om midä kaia'. Kõik tuu ilo toimus interneti platsi pääl: skukt.uusvada.ee.

Ummi tõiega SKUKTi tugõnu Johanson Katrin selef umma osalõmist niiviisi: „Mullõ ku „setolõ eksilih“ om sääne ettevõtminõ hüä võimalus hoita' virtuaalsõst ühendüst kodo-kandiga. SKUKTil osalõsõ' inemisõ' üle Eesti, tuuperäst joonistusõ' vällä nägemäldä' niidi', mis kõütvä' veereala' suurõ ter-vikuga – kultuurieloga suurõmbah kaemisõh. Sõo mõtõh jätt alalõ küläelo eelisõ', a lasõ-i vaimsõh mõtõh küläl soiku jäiä'.“

Verska hambaarst Rehi Angela taht kimmähe midägi oksjonilt osta' ni tuu kotsilõ arvas tä nii: „Sõo oksjoni kõõ suurõmb sõnom omgi linnada' ütehkuuh kavvõ ni korgõhõ. Oksjon tuu kokko andja', Eesti kunstniku', kunsti ostja' ni Uusvada küläelo edendäjä'. Siih saa ma anda' uma panusõ sõo ainu-

laadsõ mõttõ teostumisõst ni osta' hindele üts illos maalikõnõ. Kunstiand taht saia' tukõ. Imehteale Uusvada kultuurikülä iistvidäjidõ tahtmist ni pääl-nakamist. Eesti kunstnikõ osalõminõ SKUKTil om luumõ-inemistõ manifest ni üleskut-sõh mõistmisõlõ ja toelõ, õt ello viiä' ütte kultuurikülä mõtõht.“

Teini Merike: sotsiaaltüü ja Setomaa inemisõ' omma' aastit hingeh olnu'

Küüsümüstele vastas Teini Merike.

Umah kodokandih olõdõ sa sotsiaaltüüd tennü' mitukümmend aastakka, joba 1999. aastagast pääle. Sul om plaanih külh tegevüsalla vaihta', a uma' sotsiaaltüü kogõmusõ' omma' viil värs-kilt meeleh.

Uma' kõgõ edimädse' tüü-kogõmusõ' saie peräst Tarto meditsiinikooli lõpõtamist Põlva haiglast, sääl teie laboranditüüd. Olli tuul aol viil väikeisi latsiga mitu aastagat kotoh, a sis tull' kodokanti tüükotus löüdä'.

Mu hindä sotsiaaltüü naka's pääle 1. aprillil 1999. aastagal. Verska valda luudi avahuuldustüütäjä tüükotus ja mu tüüs saie kodotsõ abi and-minõ Matsuri piirkunna elä-nikõlõ. Säänest tüüd es olõ' varahamba viil Eestih tettü ja ma olli umah vallah edimäne avahuuldustüütäjä.

Tuul aol elli piirkunnah rahvast hulga rohkõmb ku täämbädsel aol. Näütüses Koidula küläh, koh parhilla' olõ-i ütteri elänikku, elli 12 inemist ja kõigilõ oll' kas vähämb vai rohkõmb api vaia. Avahuuldustüü kõrvalt teie lühkõkõist aigu viil Verska viikeskusõh massiirjatüüd.

Mis om edimädsest tüükotusõst esieräligult miilde jäänü'?

Tüü esi' oll' põnnõv ja ette tull' õgasugumatsi ülesandit. Tull' tetä' õgapäävatsit töid nigu puid ja vett tarrõ tuvva', poodih kävvü'. Ku vaia, sis esiki' hiussit lõigada', vere-rõhku mõõta' ja pritsi panda'. Tuul aol käve inemisi man nii jalgsi ku jalgrattaga, ildamba uma massinaga.

Kõkkõ tull' ette. Ku löüdsõ ütsigu koolnu' vanainemisõ, otsõ abis hobõsõmehe, kiä timä vankriga ar' veie, ja esi' üteh abilisiga tull' timä peräh puhtaski mõskõ'. Es olõ' võimalik määnestki api telli', kiä koolnu' külmkambrohe veenü', nigu täämbädsel aol võimalik om. Koolnuid olõ löüdnü' viil edespitigi ja mitmit inemisi om mu abiga ello jäänü'.

Meelest lää-i, kuis ütskõrd talvõl 20-kraadidsõ külmäga vinssi kraavist uma auto pääle lummo ar' külmänü' inemisõ ja sõidi tuuga kiirabiautolõ vasta, õt täl elovaim sisse jääsi'. Ineminõ kaot' külh mõlõmba' jala' ni sõrmõ', a tä elli viil pääle kümne aastaga.

A edesi tull' joba töösõ' sotsiaaltüü aamõdi'?

Saie arvo, õt mullõ omgi sotsiaaltüü miilt perrä ja tegevüsalla es plaani' vaihta'. Nii naksigi 2008. aastagast tüüle Verska vallavalit-susõ sotsiaaltüütäjana. Mõnõ aastaga peräst teie tüüd ku sotsiaalnõuniku kohusõtütäjä, ildamba olli sotsiaalnõunik ja ku Setomaa valla' kokko panti, saie terve sotsiaalosalakunna juhatajas.

Niimuudu olõgi taad sotsiaaltüüd tennü' mitmõ aamõdikotusõ pääl piä 22 aastagat. Tunnõ ümbretsõõri inemisi hõste ja olõ näütüses taa aoga kõrraldanu' sotsiaalapi üte perre neläle põlvkunnalõ.

Kas tuust, õt olõdõ perit-olult kohalik, om uma tüü man tukõ ja api olnu'?

Ma olõ sündümisõst pääle Kolodavitsa küläh elänü'. Vanõmba' abivajaja' tundso' joba mu vanavanõmbit ja niimuudu tekkü usaldus ka mu' tegemisi vasta. Inemisi tund-minõ ja näidega hüä läbisaa-minõ, uma kodovalla ja uma-kandi kultuuri tundminõ tulõ sotsiaaltüü man kimmähe kasus.

Kolodavitsa küläh eläs õga-päävädsest nii paarkümmend inemist, näide perreliikmõ' omma' lajah vai käävä' muial-puul tüül. Olõ ka Kolodavitsa külävanõmb, olõmi tennü' suvõl kokkotulõkit ja pidänü' ütehkuuh jaanipäivi ni kõrraldanu' suvõpidosit. 2015. aastagal kõrraldimi Verska valla külli mängõ. Mi talo lähkoh mäe all om uma väiko lavaga pidoplats.

Kuimuudu om aoga muu-tunu' inemisi elokõrral-dus ja hädä' ni küüsümüse', minkõlõ sotsiaaltüütäjält api oodõtas?

Ku võrrõlda' aoga paarküm-mend aastagat tagasi, om elokõrraldus kimmähe muutunu'. Näütüses koroonaaol om mano tulnu' kodokontorih tüü tege-minõ ja distantsoppus kooli-latsilõ, kinkõl om suurõmb kodonõ arvudivajadus.

Kimmähe läävä' tõsitsõm-bas rahaprobleemi': ku inem-isõl lätt tüütaso vähämbäs, sis massu' ja lainu' tulõ õks ar' massa'. Sotsiaaltüütäjält küüsü-misõ kõigivõimalikkõ küüsümüsi, a kõgõ rohkõmb tahetas õks tiidä' sotsiaaltoetuisi ja -abi saamisõ kotsilõ. Õga kõrd ine-

mingu ja vahtsõmuutmisõ.

Preemiakomisjoni ettepanõ-kil andas 2021. aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimüskultuuri muut-misõ iist Seto Kunigriigi pääväl Kolossovah esitet katõ esämaa-

Teini Merike.

misõ' ei julgõ' vai ei mõista' api küüssü'. Säänest inemist vai perekunda piässi sotsiaal-tüütäjä esi' tähele pandma, edimädsenä api pakma ja abi and-mist kõrraldama. Koroonaaolgi tulõ nigu varrambagi lakja jaka' söögipakkõ. Kimmähe tulõ vei-dokindlustõdu' inemisilõ tasuta maskõ anda'.

No ummamuudu tähele-pandminõ om, õt sotsiaalosa-kunna tüüd mõotas täiskuu luuminõ taivahe. Tuul aol tulõ inemisilõ õga kõrd rohkõmb abipalvit ja küüsümüisi.

Kas külli pite lajah ja kes-kusõh kuuh elävidõ inemisi hädä' ja vajadusõ' omma' tõistsugumadsõ'? Määndse' nuu' omma' ja määndse' võinu' olla' lahendusõ'?

Küläinemisil om ummi ter-vüsehäti peräst ja hindä sõidu-vahendi puudumisõl vaia õga-

päävädsest api poodih, aptee-gih, arsti man käümisõs.

Suurõs abis omma' näile olnu' paigapäälse' avahuuldus-tüütäjä'. Väega hõste läts kõrda sääne võõra sõnaga piloot-projekt, mille abiga saie trans-pordi hindäle kodo telli'. Tuud telliti inämbüste haiglahe vai eriarsti mano minekis.

Keskusõh piässi olõmah olõma ni perrearst, hambaarst ku apteek, a õgal puul niimuudu ei olõ'. Näütüses vallakesku-sõh Verskah omma' nuu' olõ-mah, a Meremäel kaifos ei olõ'. Tähtsä om, et sotsiaalteenusõ' ja -toetusõ' ni arstiabi olõssi huulmalda tuust, kas inemisõ' eläse' küläh vai keskusõh, kõi-gilõ hädä kõrral kätte saia'. Maal om kallimb ja keerolidsõmb abi kättesaamist kõrralda' ku liinah, riigi abi piässi tuuperäst olõma suurõmb.

Proomimi mitund muudu

avita'. Nii om võimalik telli' sannah käümisõ ja mõsu mõsk-misõ teenüst, lämmä söõgi kodovimist, telli' valla massi-nat perrearsti mano minekis.

Mis tege tõsitsõmba ter-vüsehädäga inemisil pääle kehvä tervüse viil murõht?

Om elämisi, mis omma' päästeaamõdi nimekiräh, selle et ahi vai pliit om ohtligult katski vai omma' läbi kulunu' elektrijuhtmõ'. Küländ hulga eläs külli seeh rassõ tervü-sepuudõga inemisi, kinkõl ei olõ' majah seeh tualetti vai ei saa' hinnäst kõrdapite mõskõ', majapidämiseh olõ-i viivärki. Naid häti proomitas aigupite õks lahenda' nii riigi ku valla abiga.

Sagõhõhõhe kirotdõdas ja kõnõldas latsi ni nuuri hätist, tagajärgiga tegevä' tüüd nii

latsikaitsja', tugiisiku', logo-peedi' ku latsipsühhiaatri'. A määndse' võiva' olla' noidõ häti süvembä' põhjusõ'?

Mis tetä', sagõhõhõhe nakasõ' latsi ja nuuri hädä' kotost, latsõ' omma' uma kodo piigli'. Illat-sõmbi häti põhjusõs võiva' olla' hoobis tervüseprobleemi', kiu-saminõ koolih. Tuud, õt mõnõl latsõl om api vaia, tulõ võimali-gult ruttu tähele panda', sagõhõhõhe om api vaia tervel pere-kunnal. A psühhiaatri vai psüh-holoogi mano omma' üleearvo pikä' järekorra'.

Digiao hädäs om arvudisõl-tuvus nii latsil ku esiki näide vanõmbil. Hulga om mano tulnu' vaimsõ tervüse häti nii nooril ku vanõmbil inemi-sil. Rassõ' omma' elokõrral-dusõ muutusõ' koroonatõbõ peräst, pikäaolinõ ütsindä elo, meekekurbus ja lahendamalda elohädä'.

Pikkä aigu om rassõ olnu' löüdä' abivajajilõ tugiisikit, täämbädsel aol saami näidega joba parembit tüülepingit tetä'.

Määne piässi olõma tuu ineminõ, kiä maakotus-sõh taht ja joud pikkä aigu pühendümisõga sotsiaaltüüd tetä'?

Kimmähe piässi säänest tüüd süämega ineminõ tegemä, täl piät olõma kannatlikku miilt ja vastutustunnõht. Piät mõistma inemisiga kõnõlda' ja löüdmä aigu näid ar' kullõlda'. Inem-isõ' tahtva' väega umast elost kõnõlda', a sagõhõhõhe olõ-i näil tuu jaost võimalustki.

Mis avit' säändse keero-lidsõ aamõditüü man vällä puhada' ni mõttit muialõ viiä'?

Mullõ om kõgõ miildünü' laulminõ, laula nii Verska nais-koorih ku Verska naisi leelo-koorih. Kafo, õt täämbädsel aol ei olõ' võimalik laulukoorih kävvü'.

Hüämeelega olõ väläh luudu-sõh ja tii ka tervüsekõndi. Mu kolm last olõ-i ka kodokandist väega kavvõh ja käävä' puhkõ-päivil maakodo. Joudu and viil mano uma kolmõ latsõlatsõga tegeleminõ.

Kas olõdõ joba joudnu' vahtsit plaanõ tetä', määne tüü võinu' edespit'e huvvi pakkü'?

Plaanõ olõ tennü', tervü-sevaldkunna aamõdioskuisi manoopminõ pakk mullõ kim-mähe tõsitsõmbalt huvvi.

Küüsse REIMANNI NELE.

Hilana Taarka nimelitsõ umakultuuripreemia saaja'

22. märdsil 2021 om Hilana Taarka 165. sünnüaastapäiv, minkõ puhul and Setomaa vald jälki' vällä Hilana Taarka nime-litsõ umakultuuripreemia seto perimüskultuuri ja keele ede-sikandmisõ iist läbi vahtsõloo-

mingu ja vahtsõmuutmisõ.

Preemiakomisjoni ettepanõ-kil andas 2021. aastagal Hilana Taarka umakultuuripreemia seto perimüskultuuri muut-misõ iist Seto Kunigriigi pääväl Kolossovah esitet katõ esämaa-

litsõ laulu tennü' ja esitanü' kollektiivilõ.

Preemia setokeelidse vaht-sõloomingulitsõ kirändüse iist saa Merca (Merle Jääger) ku raamadu „Ollipanõhõpõpääle“ autor.

Merca.

Sundelli Harri pilt

Seto Kunigriigi pääväl esitet katõ esämaalitsõ laulu kollektiiv.

Lõkovah tetti 4-klassilinõ kuul vallalõ 1919. aastal. Oppaminõ käve eesti keeleh.

NASSARI ELVI

Inne tuud käüti kuuli arvada' Pankjavitsa, koh vinnekeeline kuul oll' vallalõ tett joba 19. aastasaa keskpaiгах. Eesti aol oll' kuul talotarõh. Latsi oppõ säääl kokko 50, üts oppaja and' tunni katõlõ klassilõ. Parhil-latsõl aol üldäs tuu kotsilõ liit-klass. Kuul oll' kehvakene, aole-heh Petserlane 17. septembril 1920 om kirotoõ, õt puudu oll' opmisasju ni palotuspuid. Külä-kogo oll' kuuli tuginu õnnõ koolilauduga. Koolioppaja elä-mistarõ oll' üts till'okõnõ ubõ-rik – õnnõ 3,5 m pikk ja päält 1,5 m lağa.

Ku külämaa krunti aeti, võeti plaani ka koolimaja ehtüs. Külä sai anda' krundi, a ehtämisõst rahha olõ-s. Vallal jal olõ-s maakrunti. Ni tettigi sis kodonõ kingtüskontraht küläkogo-kunna ja Vilo valla vaihhõl, õt küläst anti koolilõ krunt. Kont-rahtilõ panni' käe ala küläkogo puult Liivapuu Vasõ ja valla-aamõtnik Marksoni Bernhard. Vahtsõnõ koolimaja sai val-mis 1934. aasta suvõl (arhiivi-paprõ perrä) vai 1936. aasta suvõl (vilistläse Mägi Laine jutu perrä). Vahtsõnõ koolimaja oll' hirtesainu ja lastukatusõga, 60 ruutmeetrit suur ja 2,72 m korgõ. Akna' olli' perä- ni küle-sainah. Huunõl oll' ka väigo-kõnõ lavvost tett iihkoda (repp), välläkäük oll' tarõst välläh. Pääle koolirahva oll' ka külärahval säääl õigus kokkosaamisi, kur-suusi ni praasnikkõ kõrralda'. Koolilõ oll' ant ka tsuut maad, koh kasvatõdi teräviljä (0,5 hek-tarit), kardohkit, kapstit, ugu-ritsu, sibulit, põrknit ni tsigori-t. Oll' ka viläpuuaid 20 noorõ uiho ni marapuhmõga.

Koolih opati kangakudamist

Lõkova kõrvalkylästä Ruudalt peri ja vanõmbidõ puult võro-kõnõ, nüüd Hiiumaa elänik Mägi Laine (näiona Lepikov, pärast Lepla), kiä om sündünü 1932. aastal Ruudah ja Lõkova koolih opnu ni tüütänü, kõnõli, õt inne koolimaja valmissaa-mist olõvat kuuli peet Lõko-vah katõh taloh: Pajavahe-ridõ ja Roosiojadõ puul. Laine vanõmb sõsar Leida käve vil talokuuli. Ku Laine 1940. aastal

Lehte tegevä':

Toimõtaja Kauksi Ülle, tel 5656 9079, e-post: kauksiyllle@gmail.com
Toimõtaja (lisaleht Vahtsõl Vallah) Sarapuu Indrek, tel 522 0661, e-post: indrek.sarapuu@setomaa.ee
Keeletoimõtaja Palmi Silvi
Seto keele tõlkja Sarvõ Öio
Külesäädmine Lööpri Priit
Välläandja: Setomaa Liit
Setomaa kolleegium: Külviku Helen, Kauksi Ülle, Laaneotsa Annela, Matvei Arvi, Sarvõ Öio, Leima Aarne, Kruusamäe Meelike, Jüriõ Vello, Järvelilli Rein, Leima Evelin, Mustimetsa Indrek.
Trükjä: Printall AS
 Lehe ilmumist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm ja lisalehte Vahtsõl Vallah Setomaa vald.
KAASTÜÜ' saata': kauksiyllle@gmail.com
 vai Setomaa aoleht, Obinitsa külä, 65301, Võro maakund.
SETOMAA VALLA UUDISÕ' saata': indrek.sarapuu@setomaa.ee
 Tähtaig õga kuu 12. kuupäiv.
Lehe telminõ ja reklaam: tel 5627 3889, info@setoinstituut.ee

Ojaveri algkooli hoonõh 1966. aastal.

Eräkogo pilt

Lõkova (Ojaveri) algkuul

Sõsarõkõsõ. Huvvä kätt Mägi (sünd Lepikov, Lepla) Laine.

Eräkogo pilt

kuuli läts, sis õks joba vahtsõhe. Kats nädälit inne kuuliminekit olõvat kutsut lats kuuli kaema ja oppajaga kokko saama. Edimäne oppaja oll' Mälksõ Boris. Eesti aol tüüt koolih vil üts miisoppaja, Loerand Grigori. Koolijuhatajast oll' Operi Adele, kinkõ miis Evald oll' Leplatõ sugulanõ. Koolimajah peeti tuul aol ka suurto inemistõ kooltuisi (kursuusi). Koolioppaja Mälksõ naane oll' tuntu kudamisoppaja Liidia Mälksõ, mitmõ peeltel

kudamisõ raamadu autor. Seto noorõmba' naaseki' käve' sis kursuistõl, õt moodulistõ kirju ja kangarakõnduistõga kudamist oppi'. Laine imägi käve säääl opmah.

Lainel om meelesh, õt tõõnõ-kõrd kavvõlitsõmba kandi latsõ' magari' põhku täüs postela-kottõga koolimaja põrmandu pääl. Mõskmisõ jaost oll' eräle mõsuruum tüdrokõistõlõ ja tsu-rakõistõlõ, koh üleväh oll' vii-paak ni all renn. Üteh ruumih oll' kuuh kats klassi, maja külä-poolitsõh jaoh olli' suurõmba' klassi' (4-klassilinõ kuul tetti pärast 6-klassilitsõst). Külä ja koolimaja vaihhõl oll' põld. Koolimaja tüüt vil 1960. aastil ja arvada' 1970ndidõ algusõh, a nüüd olõ-i inämb alalõ.

Koolihkääminõ sõaol

1942. aastal panti koolimajja Saksas sõavägi. Kats klassi-ruumi ja kantselei võeti käest, sinnä' tetti säkslaisi staap. Laine mälehtäs, õt kantseleih oll' vändäga telehvõn, tuuga sis säkslasõ' kõva helüga kõlsti'. Kuna säälsamah kantselei kõr-val oll' ka oppaja säärvandiga elotarõ, minkõ uss käü-s lukku, sis koolijuhataja Adele peläs võõrit mihi. Timä hindä ülä Evald Oper oll' tuulaiga Võro-

Lõkova kyläst

Lõkova kyläst olõ pikält kirotanu Setomaa leheh 2008. aastal. Külä jäi umal aol Keerä vai Seeridsä nulka Pankjavitsa, pärast Vilo valda ja om viie versta kaugusõl umaalitsõst Pankjavitsa mõisast ni kolmõ versta kaugusõl Pihkva-Riia kivitist. Külä oll' umal aol hüä suur. Hurda Jakob om nimmänü, õt säääl elli 1902. aastal 189 inemist, kinkõst 100 olli' naase'. Külä vana' tee-da-paaba' mõistõ' aia' jutta ni laulda' ilo-sit laulusõnno, tuuperäst oll' Lõkoval vanavara- ja laulukorjajidõ siäh kulla-havva kuulsus.

1922 aeti külämaa' krunti, talo' saiõ' kreetõstinime', küläinemisõ' vahtsõ'

väärnime'. Tuuni aoni olli' kõigil vinne nime'. 1928. aastal panti Lõkovalõ tsuuk-naperäne nimi – Ojaveri. Eesti ao lõpul, 1939 oll' küläh üle neläkümne talo ja elli 178 inemist. Küläh oll' kuul ja puut. Rahha saadi lina, võiu ni põrssidõ müü-gist. Eleti kõrdapite ja ilosahe. Kalhoo-siaigu naati küläst muialõ, Petserihe vai kogoni Eesti ar' pagõma. Talla jäi pal-lo tühäst, mõnõ' huunõ' aeti kalhoosi maaparandusõ pärast rukka, mõnõ osti' ar' Vinnemaa suvtaja'. 2008. aastal elli küläh õnnõ viis setot. Kalhoosihuunist olõ-i inämb midägi alalõ, ammuksidõ põlda ni nurmi pääl häitses lupiin.

Nassari Elvi

tuusõ oppust. Aleksa mõistsõ loohvkalts kassi pääl kävvü', a hamõh vaiu alla ni oppaja naba paistu. Vot sis oll' tüdrokõisil tuud veessel kaia'.

Tull' Vinne aig

Kooli lõpõl Laine 1945. aastal. Mälehtäs, õt ku nimä' keväjä-matkalts tagasi tulli', sis küläh oll' Neemele tarõ man verrev lipp üles tõmmat. Koolimajah ütli' oppaja' latsilõ, õt sõda om läbi. Oppajist om miilde jäänü pääle Palmi Kalju vil ka üts miisoppaja Parve Volli. Tima oll' Vinnemaa eestläne, elli imäga koolimajah. Hüvvi tiidmistõga oppaja, a kaldu juuma. Lühko-kõist aig, 1944–1945 tüüt alg-koolih ka Petserih kimnaasiumi lõpõtanu Nagelmaa Abel, kin-kõst sai pärast kirändisluulanõ.

Ku Vinne valtsus tull', oll' käsk naada' nuid seto paa-basit oppama, kiä' jerja tun-nõ-s. Tuu aamõt anti küläh Lingi Grigorilõ (Kriisõlõ), kiä oll' kooltõl miis, olnu Lõko-vah poodipidäjä, kiä latsilõ õks vahel karameelkit and'. Naisi naati oppama õdagidõ kooli-majah. Koolilatsõ' käve' salah-huissi läbi akna kullõmah, hil-lõkõistõ hõkõrdõli' kah, selle õt nalja oll' pallõ. Mõni paaba jätf tähti miilde: ahah, tuu om

tuu „kooguga“. Tõõnõkõrd jalki naase', kiä' olli' parra' lõvva-pooligu', õiõndi' „oppajaga“: „Kull'a Kriisõ, avtas joba, meil jo numbri' ni rahanumbrigi' selge', lasõ-i ar' pettä', olõ-ki-i rohkõmb tarkust vaia!“ Pärastpoolõ, ku naati kalhoosõ tegemä, lõvvä-s verevõ kõrra kihotaja' (agitaatori') kyläst üttegi poolõhoitjat. Kõnõldi, õt Ellervee Andre naane oll' tulnu ja täntänü üle kylä: „Pagõgõ', kalhoosi tuldasa ajama!“ Pärast õks tulli' agitiirjä' tagasi, naati pääle ajama – kiroda' avaldus. Naase' vasta – mõista-i kirota'. No sis asamehe' kirodi' eis' ja käse' risti' ala kirota' (vanast tetti nii). Nuu' sis kirodigi', a päräh tull' vällä, õt olõ-s nä määndsegi' „kirjaoskamatud“.

Ku Laine lõpõl 1953 Petseri Keskkooli, oll' kehva ja vaenõ aig, edesiopmisõst olõ-s rahha, esä oll' Siberähe saadõt. Läts sis Laine Lõkovahe tagasi ja nakaõ 1953/1954. opmisaastal umah kunagitsõh koolih oppa-jast. Edespidi saigi timä aamõt-tist oppaja ja tuu tüü pääl oll' tä Eestimaal pikki aastit. Laine aig tüüt koolih abielopaar Kägo, Leida ja Nikolai. Naane oll' koolijuhataja. Meelesh om ka Orase Nikolai (Miko) uma naase Ludmillaga. Miko oll' peri Lõkova kylä suurõst Leova talost. Pärast oll' Tallnah oppaja ja koolijuhataja. Setokeelit-sest kotost tulnu latsõ' saa-s algusõh kiräkeelest sukugi arvu. Ku Laine mõnõlt lihtsat asja küüsse, näütüstest õt „Mis sinu nimi on?“, tekk lats vasta „Mia?“. Küüsse edesi õt „Mis on sinu väärnimi?“, jalki tull' tõõsõlt puult vasta tuu „Mia?“. Laine om kõnõlnu, õt umah latsõiäh seto latsiga mängeh tull' timälgi umma võro kiilde sisse seto murdõsõnno vai ütäl „mõtsan“ asõmõl „mõtsah“, mia Rõugõ kihlkunnast peri imäle sukugi meeli-s.

Jutt lätt edesi.

Setomaa vald jagas riigi sünnipäeval tunnustusi

Setomaa Vallavalitsuse 10.02.2021 korralduse nr 88 alusel tunnustati tänavu 31 isikut ja/või ühendust. Tunnustused anti üle Eesti Vabariigi 103. aastapäeva tähistamisel Petserimaa vabadussamba väljakul Värskas.

Setomaa valla teenete-medaliga tunnustati:

■ **Merike Tein** – pikaaegse ja tänuväärse panuse eest sotsiaalvaldkonna arendamisel.

Setomaa valla aukirjaga tunnustati:

■ **Daisy Kudre** – väga heade sportlike saavutuste eest Euroopa meistrivõistlustel suusaorienteerumises;
■ **Kaja Rõžikov** – pikaaegse ja kohusetundliku töö eest sotsiaalvaldkonnas;
■ **Liina Oinak** – pikaaegse ja kohusetundliku töö eest sotsiaalvaldkonnas;
■ **Mattis Jaama** – väga heade sportlike saavutuste eest Euroopa meistrivõistlustel suusaorienteerumises;
■ **Rein Järvelill** – kogukonna ja ettevõtluse arendamise eestvedamise ning seto keele ja kultuuri tutvustamise eest;
■ **Üllar Mehine** – pikaaegse pühendunud ja tänuväärse töö eest Värska Gümnaasiumis.

Setomaa valla tänukirjaga tunnustati:

■ **Aare Kuus** – tänuväärse pühendunud ja usaldusväärse koostöö eest teehooliduspartnerina;
■ **Akadeemiliste Kanada Eesti Naiste Ühing** – rahalise toetuse eest Värska Muusikakoolile rahvariite ja pillide soetamiseks;
■ **Elvi Nassar** – Setomaa ajaloo seotud põhjalike kaastööde eest Setomaa lehele;
■ **Faina Heidorf** – pikaaegse ja tänuväärse töö eest Beresje kalmistuvahina;
■ **Gretel Juhansoo** – Värska Gümnaasiumi ja Setomaa valla eduka esindamise eest õpilavõistlustel ja -konkurssidel ning väga heade tulemuste eest õppimises;

Au ja tänuga pärjatud Setomaa inimesed Petserimaa Vabadussamba ees aktusel.

Foto: Harri A. Sundell

■ **Helmut Koplimes** – Mikita-mäe Kooli õpilaste eduka juhendamise eest jalgratta huviringis;
■ **Joosep Rohtla** – Värska Gümnaasiumi ja Setomaa valla eduka esindamise eest õpilavõistlustel ja -konkurssidel ning väga heade tulemuste eest õppimises;
■ **Karin Viljus** – hea töö ja kriisilukordade lahendamisele kaasaaitamise eest;
■ **Kaupo Pöld** – aktiivse töö eest spordikohtunikuna;
■ **Kolossova küla** – panuse eest XXVII Seto Kuningriigipäeva korraldamisel;
■ **Lauri Saar** – pühendunud ja tänuväärse töö eest Setomaa Vallavalitsuses;
■ **Meelis Anipai** – Setomaa valla 2020. aasta üllataja spordis;
■ **Meremäe-Obinitza naiskoor MONK** – 15. tegutsemisaasta täitumise eest;
■ **MTÜ Vabadussport** – Setomaa valla 2020. aasta spordiuuritus korraldamise ja noorte huvitegevuse mitmekesistamise eest;
■ **Nadežda Latkina** – pikaaegse ja tänuväärse panuse eest Lüübnitsa küla ürituste korraldamisel;
■ **Naisrahvatantsurühm Lus-**

tiline – 40. tegutsemisaasta täitumise eest;
■ **Nikolai Burlakov** – Lüübnitsa küla tsässona hoidmise ja arendamise eest;
■ **Priit Blum** – Eesti Vabariigi 102. aastapäevale ja Tartu rahu 100. aastapäevale pühendatud paraadi korraldamise ja eestvedamise eest Obinitzas;
■ **Priit Lööper** – aktiivse ja väga hea koostöö eest Setomaa lehe toimetamisel;
■ **Rein Zaitsev** – pühendunud töö eest treenerina ja valla spordielu aktiivse korraldamise eest;
■ **Ruth Raudpuu** – pikaaegse ja tänuväärse töö eest Meremäe Koolis;
■ **Silvi Palm** – pikaaegse ja tänuväärse töö eest õpetaja ning Setomaa lehe keeletoimetajana;
■ **Taali Linnumets** – pikaaegse ja tänuväärse töö eest Saatse kalmistuvahina;
■ **Tarmo Laanetu** – rahalise toetuse eest Setomaa valla abivajavate laste elutingimuste parendamiseks ja asjade soetamiseks;
■ **Tiia Saarestik** – piirkonna ja seto kultuuri tutvustamise ning väga hea koostöö eest kultuurivaldkonnas;

■ **Timo Kudre** – Värska Gümnaasiumi ja Setomaa valla eduka esindamise eest õpilavõistlustel ja -konkurssidel ning väga heade tulemuste eest õppimises;
■ **Toomas Sein** – turismi edendamise ja spordi toetamise eest Setomaa vallas;
■ **Ursula Hakk** – pikaaegse ja pühendunud töö eest Värska Gümnaasiumis;
■ **Viktor Mõisja** – pikaaegse panuse eest Tsätski nurga Piusa-äärse piirkonna miljööväärtusliku ala parendamisel ja atraktiivsemaks muutmisel;
■ **Värska Gümnaasiumi lastevanemate kogu** – koolielu arendamisele kaasaaitamise eest;
■ **Värska Vesi AS** – Setomaa valla ürituste toetamise eest.

Lisaks anti aastapäeva tähistamisel eelmise, 2020. aasta lõpus valminud Setomaa valla rinna-märki 2019. aastal Setomaa valla aukodaniku tiitliga tunnustatud **Anna Kuremägi** ning teenetemedalid 2019. ja 2020. aastal Setomaa valla teenetemedaliga tunnustatud, kellega olid **Ingrit Kala** (2019), **Jalmar Vabarna** (2019) ja **Mar-gus Linnamäe** (2020).

Setomaa ettevõtlus-koordinaatorina asub tööle Iris Haiba

Küsimusele, et mida koordinaator teeb ja mis puhul tasub temaga ühendust otsida, ütles Iris Haiba, et tema töö on kaks poolt: töö ettevõtjatega, on nad siis alustavad või pikalt tegutsenud, ning töö ettevõtjate võrgustikega.

INDREK SARAPUU

„Ettevõtluskoordinaatorile võib helistada, kui tuleb mõte ettevõtlusega alustada, kuid ei tea, mis samme selleks astuda,“ rääkis Haiba. „Koordinaator aitab nii-öelda järje peale, vajadusel suunab õigete inimeste juurde, kes spetsiifilises küsimuses saavad nõu anda.“

Nii alustavale kui ka tegutsevale ettevõtjale on suunatud erinevaid toetusmeetmeid, milles orienteerumises ja nende nii-öelda tõlkimises saab koordinaator abiks olla.

„Koordinaatorina hoian silma peal ettevõtlusinfol ja koolitustel, seega jagan leitud teavet, et ettevõtte juhtidele või töötajate pakutavaid enesetäiendus- ja arendusvõimalusi parimal moel saaks ära kasutada,“ selgitas Haiba.

Kui tegutsev ettevõtjal on ideid, mõtteid, kitsaskohti, siis on võimalik neid koordinaatoriga arutada ning koos otsida

lahendusi, vajadusel leida osapooli (KOV, teised ettevõtted, teadusasutus jne), kellega koostöö aitab arengus edasi.

Teine pool tööst on seotud ettevõtjate võrgustikega ning ühistegevustega, ettevõtluskeskkonna arendamisega. Ouline on nii valdkondlikele ühendustele kui ka sektorite üleselt kokkusaamisi, koolitusi, info-päevi, õppereise korraldada.

„Ühise laua taga olles või bussireisil võivad tekkida edasiviivad arutelud ning sindida koostöövormid, mida ilma kohtumisteta poleks saanud sündida.“

Hetkeolukorras, pandeemiast sõltuvalt, saab Haiba sõnul küll alles suvel poole optimistlikumalt vaadata, ent kohtumisi saab ja on võimalik siiski korraldada interneti vahendusel.

Ettevõtluskoordinaator leiab ja eeldab, et vallaga koostöö peaks olema tihe ja lahendus-tele orienteeritud. Kui koordinaatori roll on toetada ettevõtluse sisupoolt, siis vallaametnikud saavad kaasa aidata füüsilise keskkonna loomisele läbi üldplaneeringu, detailplaneeringute, ettevõtlusalade arendamise koos taristuga, ehituslubade ja -teatiste menetluse jms.

„Koostöös saame tagada, et valla arengukava ja toetusmeetmed oleks ettevõtlust soodustavad, toetavad ja arendavad,“ tõdes Iris Haiba.

„Setomaa paistab silma väljakujunenud võrgustike, tähtsündmuste ja tugisüsteemidega. Arvestatav mõju Setomaale on regionaalprogrammidel ja setode kogemustel ning oskustel neid võimalusi kasutada.“

Maakonna arenduskeskus toetab ettevõtlust mitme teenuse ja tegevusega. Kõik, kes kaaluvad ettevõtlusega alustamist ja vajavad selleks nõu või on tegutsevad ettevõtjad ja vajavad nõu ettevõtte või äriidee arendamisel, projektiplaanide koostamisel jm, on oodatud ettevõtlusnõustajate konsultatsioonile. Arenduskeskuse eestvedamisel on ellu kutsutud turismi-, toidu-, puidu- ja noorte ettevõtluskuse valdkondlikud võrgustikud. Igale on rakendatud koordinaator, kelle kaudu on võimalik end kurssi viia võrgustiku tegevuse ja võimalustega ning sobivusel ka võrgustikuga liituda.

Setomaa eristub sellega, et arenduskeskuse tiiva all töötab piirkonna ettevõtluskoordinaator. Alates veebruarist on koordinaatoriks Iris Haiba. Tema ülesanne on toetada ja vajadusel korraldada Setomaa ettevõtjate ühistegevusi, ta aitab leida selleks lisavahendeid ja algatada või ellu viia projekte. Tema ühistegevuste partneriteks on Setomaa ettevõtjad, Setomaa Liit, Setomaa võrgustikud ja vallavalitsus. Kui Setomaa ettevõtja vajab ettevõtlusnõustaja abi, suunatakse ta arenduskeskuse konsultandi poole, kui soovib infot valdkondlikest võrgustikest ja võimalustest, suunatakse kas Setomaa või maakonna võrgustike poole.“

Kaido Palu, Võrumaa Arenduskeskuse ettevõtluse suuna-juht

Majandusnõunik aitab ettevõtluskeskkonnas orienteeruda

Setomaa Liidus asus majandusnõunikuna tööle Tarmo Kriis. Uurime esmalt, mis on majandusnõuniku funktsioon ja millist abi temalt saab.

INDREK SARAPUU

„Majandusnõuniku tegevus on suunatud piirkonna majanduskeskkonna arendamisele ning ettevõtjate koostöövõimaluste avardamisele väljaspool Seto-

maad,“ selgitas Tarmo Kriis ja lisas, et nõunik on selles rollis sidustajaks ettevõtete ja ettevõtluskeskkonda kujundavate institutsioonide vahel.

Nõunik koondab tervikpilti Setomaa majanduskeskkonnast ja aitab nii ettevõtjatel kui kohalikul omavalitsusel selles orienteeruda.

„Ettevõtjad on üldisel juhul ise mõtlejad ja ise hakkama saavad isikud,“ leiab Kriis.

„Ettevõtlik isik leiab ise äri-idee, mida teha,“ rääkis Kriis. „Kas ja kuidas teha – selles osas on ettevõtja õigustatud majan-

dusnõuniku poole pöörduma ja majandusnõunik on valmis sidustajaks ettevõtja huvid eest seisma.“

Tarmo Kriis selgitab, et vallavalitsuse arendusspetsialist arendab vallas turismi- ja ettevõtlusvaldkonda koostöös MTÜ-ga Setomaa Turism ja Setomaa ettevõtlusnõustajaga, nüüd siis ka ettevõtluskoordinaatori ja majandusnõunikuga.

„Idealis on majandusnõunik ühenduslülis ettevõtjate ja kohaliku omavalitsuse vahel. Loomulikult on traditsioonilises kogukonnas isikutevaheli-

sed sidemed väga mitmekesised ja otsesed, aga majandusnõunik koondab koos omavalitsusega terviknägemust ettevõtlusest, et oleks võimalik teha üldise-mäid otsuseid ettevõtlusele eelduste loomiseks.“

Kindlasti on nõuniku ja vallaspetsialistide vaheline koostöökoht ettevõtlust puudutavate andmete kogumine, millega omavalitsusel on toime-mehhanismid. Majandusnõuniku tegevuseks on kogutud andmete süstematiseerimine ja interpreteerimine.

Üks majandusnõuniku töö-

valdkondi, mis valla ametnik-kega koostööd eeldab, on valla territooriumil asuvate tööstus-alade ettevalmistamine ja neile rakenduste leidmine.

„Esimeste kontaktide pin-nalt võin öelda, et vastasti-kune koostöövalmidus ja eel-dused ladusaks koostööks on olemas,“ tundis Kriis heameelt.

Kuidas majandusnõunikku üles leida ja millal ta poole pöörduda?

Majandusnõunikuga saab kontakti, helistades telefonil 501 1481 või kirjutades e-pos-tile tarmo.kriis@setomaa.ee.

„Kabinetti mul Setomaal ei ole, kõige meelsamini koh-tun ettevõtjatega nende tege-vuskohas. Nagu ettevõtjal, nii on ka majandusnõunikul töö-aeg määratlemata. Seega võib pöörduda igal mõistlikul ajal,“ ütleb Tarmo Kriis.

Sisuliselt on nõunikule ooda-tud pöördumised, mis sisalda-vad ettepanekuid ettevõtlus-keskkonna parendamiseks või tähelepanekuid ettevõtlus-võimaluste piiramisest. Ideed uutest ettevõtluse suundadest ja piiriülese koostöö teemad vääri-vad kindlasti arutamist.

Setomaa Valla- volikogu istung 25.02.2021

- Kuulati vallavalitsuse infot tegevusest eelneva kuu jooksul.
- Setomaa valla valimis-komisjoni liikmeteks

nimetati Martin Sulp, Helle Palok, Erika Joonas, Ulvi Oper, Liina Metsakaev ning asendusliikmeteks Kaja Pargas ja Karin Viljus.

Kevad võtab võimust

Päikesepaisteline kevad võtab järk-järgult üle väga kauni lumerikka talve. Kui inimesed tõsiselt nautisid kõiki talvemõnuseid ja sai pikalt suusatada ning kelgutada, siis vallas tuli selle võrra rohkem lumetõrjetöid teha. Vallas on kindlad piirkonnad, kus tuiskab kiiresti teed kinni, ja kõige lumerikkam piirkond on muidugi Luhamaa nulk. Väga kiirelt muutuvate ilmaolude tõttu oli ka talvele tagasi vaadates lumelükkajatele väga raskeid perioode küll sulalume või tuisulume tõttu, aga arvan, et kõik teehooldajad said ülesandega hakkama. Aitäh teile!

Kohe-kohe algavad valla objektidel ka kevadised ehitustööd. Kui Luhamaa külamaja ehitus käis talv läbi, siis vähegi ilmade paranemisel alustatakse töödega Meremäe koolimaja fassaadi juures ja maa tahenemisel Mikitamäe spordiplatsil. Ehitaja on välja valitud ka Mikitamäe hooldekodu rajamiseks. Plaanis on veel mitmed lammutused ja vald projekteerib Obinita jäätmejaama. Järge on ootamas teede remonditööd, aga selleks on vaja sooja ilma ning teede tahenemist.

Head meelt teeb jätkuvalt Setomaa pärimuse hoidmine ka kriisiajal ning selle üheks väljundiks on ka Hilana Taarka nimelise preemia kandidaatide kõrge tase. Komisjonil on nomineeritud välja valitud ja püüame ka piirangute ja pandeemia taandumisel preemiad üle anda.

Setomaal puudutab koroonakriis inimesi samamoodi nagu kogu Eestis ja maailmas. Peale paari kuu tagust nakatumise kõrghetke Setomaal olime stabiliseerunud, aga viirus kuhugi kadunud ei ole ja igapäevaselt lisandub meil valda siiski nakatunuid. Märtsis on Setomaal olnud pidevalt umbes 10 aktiivset haiget ja lisaks sellele on suunatud lähikontaktseid isolatsiooni. Hoiame ennast ja teisi ning vähendame kontakte, et saaksime suvel jälle vabalt liikuda.

Mina ise olen kindlalt vaktsineerimise usku ja see ei tähenda ainult enda kaitsmist, vaid annab ka neile inimestele, kellega kokku puutun, kindluse turvaliseks kohtumiseks ning suhtlemiseks.

RAUL KUDRE,
Setomaa
vallavanem

Täiendavad piirangud ja uus hariduskorraldus

Vabariigi Valitsus kehtestas 9.03.2021 korraldusega nr 111 COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja täiendavad piirangud perioodiks 11. märtsist kuni 11. aprillini 2021. a (kaasa arvatud).

KARIN VILJUS

Setomaa Vallavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja

Käes on keeruline aeg kõigile valdkondadele, sh haridusvaldkonnale.

Kõige olulisem

Piirangute eesmärk on inimestevaheliste kontaktide vähendamine, et tõkestada COVID-19 haiguse levikut. Koroonaviiruse levikut pole kahjuks veel kontrolli alla saadud ning viimase aja nakatunute arv teeb murelikuks. Positiivse koroonaviiruse testi tulemuse saanud inimesi on jätkuvalt ka Setomaa valla elanike hulgas.

Ekslik on arvata, et COVID-19 haiguse läbipõdemine annab 100% immuunsuse. Praeguseks tehtud erinevad teadusuuringud seda ei kinnita, kuna koroonaviirusele on tekkinud uusi mutatsioone, mis on nakkavamad ning viiruse levik on laialdasem just laste ja noorte seas.

Lasteaiad

Lähtudes Vabariigi Valitsuse 9.03.2021 korraldusega nr 111 sätestatust ning Haridus- ja Teadusministeeriumi antud

juhustest koroonaviiruse leviku tõkestamiseks, palutakse lapsevanematel **vältimatu vajaduseta lapsi lasteaeda** ja -hoidu **mitte viia**. Vältimatu vajadus tähendab olukorda, kui vanemal pole võimalik jääda kaugtööle või luua muul moel võimalusi lapse kojujätmiseks.

Perioodil 11. märtsist kuni 11. aprillini Setomaa valla lasteaedades sisulist õppetööd ei toimu ning praegu on Setomaa valla lasteaedade tegutsemise eesmärk tagada lasteaiade ja -hoiu teenus vanematele, kel pole võimalik jääda kaugtööle või luua muul moel võimalusi lapse kojujätmiseks või kes on seotud elutähtsa teenuse osutamisega või riigi kestlikuks toimimiseks hädavajalike ülesannete täitmisega.

Setomaa Vallavalitsuse 11.03.2021 korraldusega nr 139 **vabastatakse perioodil 11. märtsist kuni 11. aprillini** Setomaa valla koolieelsete munitsipaallasteasutuste lastevanemate poolt kaetava **kohatasu maksimisest**:

- lastevanemad, kelle laps või lapsed **eelnimetatud perioodil lasteaiade teenust ei kasuta**;
- lastevanemad, kelle laps kasutab või lapsed **kasutavad lasteaiade teenust, kuna vanem täidab tööülesandeid, mis on seotud elutähtsa teenuse**

osutamisega või riigi kestlikuks toimimiseks hädavajalike ülesannete täitmisega (nt politsei, pääste, meditsiin, kommunaal- ja sotsiaalteenused, toiduainetetööstus, toidupood, transpordisektor jms).

Koolid

Perioodil 11. märtsist 11. aprillini on Setomaa valla koolide 1.–12. klasside õpilased distantsõppel. Koolidel on kõiki piiranguid ja meetmeid rakendades lubatud kontaktõppele kutsuda õpilast, kes vajab hariduslikke tugiteenuseid või õpetaja hinnangul konsultatsioone õpitulemuste saavutamiseks. Sellisel juhul toimub kontaktõpe üks ühele (st ühes ruumis tohib viibida ainult õpilane ja õpetaja) ja kindlatel päevadel ning kella-aegadel. Kontaktõppele kutsutavate õpilastega võtavad koolid juba otse ühendust.

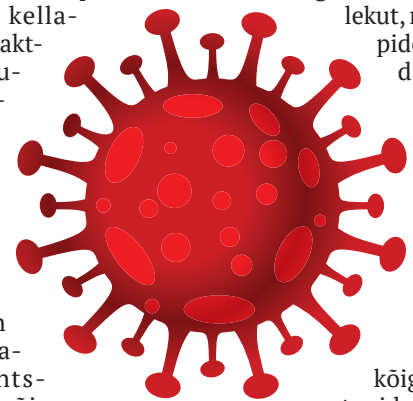
Distantsõppe puhul on oluline, et õpilasel on kohustus osaleda distantsõppes ning õigus saada distantsõppe ajal juhendatud õpet, mis tähendab, et **kokku lepitud veebikeskkonnas toimub õpetaja poolt igapäevane õpilastega suhtlemine, uute õppe-**

teemade vahetu selgitamine ning õpijuhiste ja tagasiside andmine. Haridus- ja Teadusministeeriumi juhise ja soovitus kohaselt ei tohiks veebitund olla **pikem kui 20 minutit 1.–6. klassi õpilastele ning kuni 50 minutit 7.–12. klassi õpilastele**.

Lisaks tähendab see, et elektroonilisi lahendusi kasutades **ei tohi tekkida olukorda**, kus õpilastele üksnes jagatakse õppeülesanded ning määratakse tähtaeg, millal need peavad olema üles laaditud nõutud keskkonda.

Distantsõppe ajal tuleb kodutööde andmisel lähtuda põhimõttest, et **õpilane ei pea iseseisvalt õppima uut sisu, vaid kinnistama õpitut**. Kodutöö peab võimaldama õppimisega iseseisvat toimetulekut, mitte nõudma pidevat abi vajadust vanemalt. Nooremate klasside puhul võib kool otsustada distantsõppe ajal kodutöödest loobuda.

Soovin meile kõigile head vastupidamist ja panem südamele, et suhtugem kehtestatud piirangutesse tõsiselt, sest ma usun, et kõigi inimeste soov on nii ruttu kui võimalik jälle piirangutevaba elu korralduse juurde naasta.

Vald sulges pinnas- ja kruusakattega teed

LAURI SAAR

Setomaa Vallavalitsuse majandusspetsialist

Ilmastikuolude muutumisega on teede kandevõime oluliselt vähenenud ja raskeveokite liiklus võib teid kahjustada.

Setomaa Vallavalitsus otsus-

tas sulgeda alates 22. märtsist riiklikku teeregistrisse kantud kõik Setomaa valla kohalikud pinnas- ja kruusakattega teed üle 8 tonni registrimassiga transpordivahenditele kuni korraldust muutva õiguseakti vastuvõtmiseni. Piirang ei kehti Setomaa vallas korraldatud jäätmeveo teenust pakku-

vatele AS Eesti Keskkonnateenused jäätmeveokitele.

Vajadusel toimub liiklemine nimetatud teedel Setomaa Vallavalitsuse loal lepingu alusel 2000-eurose tagatisraha tasumisel. Tagatisraha tagastatakse, kui tee kasutamine liiklemise loa saaja poolt on lõpetatud ja valla tee on viidud kasu-

taja poolt vähemalt kasutamise eelsesesse seisukorda. Vallavalitsuse majandusspetsialistil on õigus väljastada nimetatud teede kasutamiseks tasuta luba tee ühekordseks kasutamiseks.

Täiendav info:

- Tel 520 4526, 796 4746,
- e-post: lauri.saar@setomaa.ee

Miljöövärtuslike alade arendamise, säilitamise ja taastamise toetamine

Setomaa Vallavalitsus toetab miljöövärtuslike alade säilitamist, taastamist ja arendamist teemaplaneeringuga „Setomaa kultuuripärand“ kehtestatud aladel.

tatud aladel.

Toetuse saamiseks tuleb esitada taotlus vallavalitsusele käesoleva aasta aprillikuu jooksul.

Vastav blankett on leitav valla kodulehelt.

Toetust on õigus saada isikul, kes on „Setomaa kultuuripärandi“ teemaplaneeringuga

kehtestatud miljöövärtusliku ala või selle osa omanik, õiguspärane valdaja või omab vastavaid volitusi.

Setomaa Vallavalitsus

Detailplaneeringu algatamine Lüübnitsa külas

Setomaa Vallavalitsuse 25.02.2021 korraldusega nr 109 algatati Lüübnitsa külas Vana tn 4 detailplaneering. Detailplaneeringu eesmärgiks on ehitusõiguse täpsustamine elamu ja abihoone laiendamiseks üle 33% ning uue abihoone püstitamiseks.

Detailplaneering on koosko-

las kehtiva Mikitamäe üldplaneeringuga (kehtestatud Mikitamäe vallavolikogu 26.02.2010 otsusega nr 1.1-3/6). Detailplaneeringu koostamise kohustus tuleneb kehtivast Mikitamäe valla üldplaneeringust, Vana tn 4 asub Lüübnitsa küla kom-paktse hoonestusega alal.

Setomaa Vallavalitsus

Endise Meremäe valla külates elavatel valla-kodanikel, kes soovivad saada 2021. aastal **killustikku**, palume esitada vabas vormis avaldus Setomaa vallavalitsusele (kirjalikult Meremäe teeninduspunkti postkasti, aadressil Petseri tee 15, Meremäe küla, Setomaa vald, Võru maakond, 65302 või e-posti aadressil vald@setomaa.ee) hiljemalt 30.04.2021. a. Killustiku jagamisel on eelistatud ühiskondlikud objektid ja teed. Üks isik saab tasuta killustikku taotleda ainult ühe kinnistu jaoks.

Täiendav info: majandusspetsialist Lauri Saar, tel 520 4526.

Selgusid Hilana Taarka nimelise preemia 2021. aasta laureaadid

22. märtsil 2021. aastal on Hilana Taarka 165. sünniaastapäev. Igal aastal annab Setomaa vald Taarka sünniaastapäeva nädalal välja Hilana Taarka nimelise omakultuuripreemia seto pärimuskultuuri ja keele edasikandmise eest läbi uusloomingu ja uustöötuse kaudu. Preemiaga, mille suurus on 500 eurot, kaasneb laureaatile ka Setomaa valla tänukiri.

Preemiamomisjoni ettepane-

kul antakse 2021. aastal Hilana Taarka omakultuuripreemia seto pärimuskultuuri töötuse eest XXVII Seto Kuningriigi-päeval Kolossov as esmakord-selt ette kantud kahe isamaalise laulu loonud ja esitanud kollek-tiivile ning preemia setokeelse uusloomingu kirjutise eest saab Merle Jääger alias Merca raamatu „Ollipanõhõpõpääle“ autorina.

Setomaa Vallavalitsus õnnit-

leb kõiki omakultuuripreemia saajaid!

Preemiate väljaandmist toe-

tavad Kultuuriministeerium ja Setomaa Vallavalitsus.

Setomaa Vallavalitsus

Pane tähele!

- 26. märtsiks plaanitud Hilana Taarka 165. sünniaastapäeva tähistamine ja omakultuuripreemiate üleandmine praeguseid Eestis kehtivaid piiranguid arvestades toimuda ei saa.
- Kui olukord võimaldab ja kehtivad piirangud lubavad, siis järgmine võimalik kuupäev ürituseks on pühapäev, 2. mai Obinitsas.
- Täpsem info erinevates infokanalites jooksvalt.

Kriisiaegne kultuurielu liigub teises rütmis

JANE VABARNA,

Setomaa Kultuurikeskuse juhataja

Pidevad piirangud koroonakriisi pidurdamiseks on seisma pannud ka kultuurielu Setomaal. Seatud piirangute tõttu on sündmusi käesoleval aastal toimunud harva ja huviringide tegevust on mitmeid kordi peatatud. Igapäevane tööelu on kolinud veebi, koosolekud ja muud sündmused planeerimiseks tehakse nüüd Zoomis või Teamsis, mitte isegi enam, mask ees, laua taga vahemaad hoides.

Ülemaakondlike sündmuste kokkupanemiseks sai VL Visualsi abiga loodud videolõigud kultuuritöötajate tänu-sündmusele ja Eesti Vabariigi 103. aastapäeva tähistamiseks.

Piirangute tõttu toimusid märtsikuus virtuaalselt Suur Kunstioksjon Uusvada Kultuuriküla toetuseks ja Vunki Mano loometalgud, kuhu oli esitatud mitmeid Setomaa vallas lahendamist vajavaid teemasid. 12. märtsil linastus TV3-s Joel Ostrati saade „Suur õhtusöök“, mille külaliseks oli muusik Jalmar Vabarna, kes tutvus-

Seto naiste ühendkoor esitamas Eesti hünni vabariigi aastapäeval Värskas Petserimaa Vabadus-samba väljakul.

tas oma vanavanemate toidulauda ja pakkus külalistele Kirsi talos restoraniväärilisi maitseelamusi.

Loodetavasti toob suvi kergemad piirangud ja pikalt planeeritud Seto Folk 25.–26. juunil ning teised suuremad suvesündmused saavad Setomaal suvekuudel toimuda. Folgi korraldusmeeskond teeb festivali õnnestumise nimel järjepidevalt tööd ja on valmis juba esimesi esinejaid välja hõikama.

Setomaal toimuvatel sündmustel saab järke hoida valla kultuurikalendri ja Setomaa Kultuurikeskuse Facebooki lehe vahendusel. Vaiksem sündmuste periood on andnud ajalise ressursi Värska Kultuurimaja siseilme ja helitehniliste võimaluste parandamiseks. Uuendatud on lava valgusparki ja suurde saali on paigaldatud uus laserprojektor.

Loodame, et peagi saab korraldada ka mõne kinoõhtu või

kontserdi, et tehnikat järele proovida.

Kultuurimaja etteasteruum, baariruum ja koridoride seinad on saanud uue värvikihi ja värske ilme. Parandustööd on aasta alguses tehtud ka Obinitsa Külakeskuse hoonel. Lüübnitsa Külakeskuse pea 100 pehme kattega tooli on hooldatud ja ootavad esimesi kasutajaid.

Toimekat kevadet ja peatset kohtumist kultuurisündmustel!

Foto: Harri A. Sundell

Setomaa vallavalitsuse sotsiaalosakonna juhatajana alustas tööd Maarika Loodus

INDREK SARAPUU

Maarika Loodus on 1989. aastal lõpetanud Räpina Keskkooli ja siis ei olnud Eestis sotsiaaltööd veel olemas. „Läksin oma eesti keele õpetaja soovitusel Tartu Ülikooli eesti filoloogiat õppima,“ räägib Maarika. Setomaa valla tegemistega on ta seotud varasemast ajast.

Räpina Aianduskoolis eesti keele õpetajana töötades kipus Marika liialt süvenema oma õpilaste muredesse. Ta pühen-das sageli oma aega õpetamise asemel õpilaste murede lahendamisele. Samal ajal hakati Tartu Ülikoolis õpetama sotsiaaltööd ning sündiski otsus eesti filoloogiga mitte enam jätkata ja alustada uuesti õpinguid ülikoolis, sedapuhku sotsiaaltöö erialal.

Marika on töötanud sotsiaal-nõunikuna endistes Värska ja Ahja vallas ning sotsiaaltööjuhina Värska Sanatooriumi rehabilitatsioonimeeskonnas. Ühe perioodi oma elust on ta

Maarika Loodus.

Foto: Indrek Sarapuu

töötanud Päästeametis ennetustööspetsialistina, korraldades päästjatega erinevaid ohutusalaseid koolitusi töötutele, eakatele, lastele ja puuetega inimestele.

„Minu viimaseks töökohaks oli Võru linna hallatava sotsiaalteenuseid pakkuva Nööri-maa tugikodu töö juhtimine,“ räägib Maarika. „Kõigist nendest töökohtadest olen saanud väga palju häid kogemusi ja teadmisi, mis teevad mind erialaselt tugevamaks.“

„Kui minuni jõudis info, et

Setomaa vald hakkab otsima sotsiaalosakonna juhatajat, siis tundus see väga huvitav pakkumine olevat,“ tunnustab vastne sotsiaalosakonna juhataja.

„2002. aastal Värskaske tööle tulles olin noor ja kogenematu, kogu ees ootav oli uus. Praegu ametisse asudes ja samas kabinettis end sisse seades olen palju kogenum ja targem, tean, mida tähendab ühe omavalitsuse sotsiaalvaldkonna juhtimine. Sedapuhku on ainult territoorium, millele tuleb tagada sotsiaaltöö korraldamine, kor-dades suurem ja suurem on ka minu meeskond. Minu jaoks on tõeline väljakutse, kuidas suurel Setomaal jõuda kõigi abivajajateni ning tagada olemasolevate võimaluste juures sujuv ja seaduslik abi kättesaadavus kõigile Võõpsust Luhamaani. Ja muidugi julgustas mind ka teadmine, et ees on ootamas oma piirkondi tundvad sotsiaaltöötajad, meeskond, kellele saab toetuda.“

Maarika elab Rāpinas, mitte väga kaugel Setomaast. Tema

esimene põhjalikum kokkupuude ja edasine seos Setomaaga sai alguse 2002. aastal, kui ta tuli Värska valda tööle sotsiaal-nõunikuna. Endise Värska valla piiridest väljaspool olevate praeguse Setomaa valla osade Mikitamäe ja Meremäe oli tal võimalus tutvuda Päästeametis ennetustööd tehes, kui käidi „Kodu tuleohutuks“ projekti raames kodusid külastamas ja suitsuandureid paigaldamas ning ohutuslaseid koolit-lituses tegemas.

„Sellest ajast on jäänud palju häid mälestusi setodest, setode kultuurist, traditsioonidest ja kogu Setomaast,“ nendib Maarika. „Minu pere lemmikuks on Setomaa ilusad seene- ja marjametsad.“

Maarika on EELK Rāpina Mii-kaeli koguduse liige ja vabatahtlik töötaja ning kuulub ka vabatahtlike päästjate ridadesse. Tal on kaks täiskasvanud last ja kolm lapselast. „Vanaema staatus on rõõm minu päevades ja võimalusel iga vaba hetke sisustaja,“ ütleb Maarika.

Muuseumikevad

MERILY MARIENHAGEN

Setomaa Muuseumide direktor

See aasta tuleb kevad teisiti, tiu-tiu... Nii kirjutas luuletaja Hendrik Visnapuu. Nii nagu eelminegi, toob ka tänavune kevad midagi uut. Samas oleme situatsioonis, mis on eelmise aastaga väga sarnane.

Kuna ülemaailmselt lo-kav viirushaigus ei taha taan-duda, on kõik Eesti muuseumid taas olukorras, mil peame oma ukseid terveks kuuks sul-gema. Nii on ka Setomaa Muuseumid tavakülastajale sule-tud 11. märtsist kuni 11. aprillini ning kevadeks planeeritud sündmused tuleb edasi lükata tulevikku.

Muuseumirahvas tegutseb suletud uste taga siiski edasi ja valmistub suvehooajaks. Tava-külastajad ja grupid peavad ootama muuseumide taasava-mist, kuid uurijatel ja üksikutele huvilistel on jätkuvalt võimalus eelkõigustel pealusele pää-seda muuseumi kogudesse ja raamatukogudesse.

Meenutades eelmise aasta kevadet, peame arvestama ka võimalusega, et liikumispriirangud jätkuvad ka peale 11. aprilli.

Mis toimub meie muuseumide suletud uste taga? Varasemad aastad on näidanud, et muuseumisuvi on täis tööd ja tegemist. Selleks, et suvised üritused, teemapäevad ja näitused õigeaegselt toimuda saaksid ja külastajate vastu-võtt ladusalt toimiks, peame ettevalmistustega alustama juba talvisel hooajal. Uue aasta esimesed kuud on möödunud sügisel kirjapandud ideede rea-liseerimise valguses.

Näiteks alustasime koostöös MTÜ Seto Talumuuseumi Sõprade Seltsiga Setomaa pärandaia rajamist Värska talumuuseumis.

Loodav pärandaed saab olema talumuuseumi püsieks-positiooni osa, mis tutvustab Setomaa aegade ajalugu ja põlistaimi. Juba sellesuvine külastaja saab oma silmaga näha, milliseid aiavilju Setomaal kasvatati ja kui kaua seda on tehtud, kuidas on aeda hari-tud ja milliseid taimekaitseva-hendeid kasutatud. Kes õigel ajal muuseumi aeda satub, saab kindlasti ka aiasaadusi maitsta.

Värskenduse saab ka mullune hooajanäitus „Latsõpõlv Setomaal“ ning taas saab Värska talumuuseumi käsitööstajad leida väljapaneku „Üte talo

näpotüü“. Uuendusi ja ülla-tusi jagub suveks ka Obinitsa ja Saatse muuseumis ning 2020. aasta suvehakul avatud Reegi majja.

Lisaks uute näituste uudis-tamisele ootame külastajaid ka suvel toimuvatele üritustele. Kui riiklikud piirangud kammit-semas pole, siis avame 1. juu-nil Setomaa muuseumide suve-hooaja kindral Reegi maja õuel, kus põnevaid tegevusi jagub nii lastele kui täiskasvanutele.

Ettevalmistused on käimas Setomaa muuseumi suurimaks sündmuseks – 12. juunil toi-muvaks Satserinna sõirapäevaks. Hea meel on tõdeda, et juba teist korda on sõirapäeval kaasa löömas kohalik kogu-kond ja nii on sõirapäev seotud mitte üksnes Saatse muuseumi, vaid terve nulgaga. Kogukonna eestvõttel avavad piirkonna talud oma ukseid, rikastades sõirapäeva programmi koha-liku elu-olu tutvustamise ja tegevustega.

Setomaa Muuseumide tege-mistel tasub silma peal hoida, sest sündmusi jagub igasse suvekuusse ja igaüks võib leida midagi omale meelepärast ja huvipakkuvat, on see siis lõn-gavärvimine, sepatöö, moosi-keetmine või muuseumi õpi-toad Seto Folgil.

Kindlasti soovitame külas-tada 20. augustil toimuvat leh-mapäeva Värska talumuuseumis, millega jätkame iga-aas-tast taluloomi tutvustavat tee-mapäevade sarja.

Traditsiooniliselt kuulu-vad muuseumisuve juurde ka iloõdakud koos seto leeloga, mis sellelgi aastal tulemata ei jää.

Pane tähele!

- Setomaa muuseumide lahtiolekuaegu saab jälgida kodulehelt www.setomuuseum.ee või Facebooki lehelt <https://www.facebook.com/SetomaaMuuseumid/>.
- Ürituste kava saate jälgida <https://www.visitsetomaa.ee/> või <https://www.setomaa.ee/kogukond/sundmused-setomaal>.
- Tsäimaja ukseid on avatud T–R kella 11–16.30. Kõik soovijad saavad Tsäimajast toitu kaasa osta (võib tulla ka oma nõudega). Saate tellida ka leiba või peolaua. Võimalusel tellige toit ette, helistades eelnevalt telefonil 5622 0166 või kirjutades e-posti aadressil tsaimaja@setomuuseum.ee.

Noorsootöö on distantsil

TRIINU ARUND

Setomaa Noorsootöö Keskus

Distantsõpe, zoomikoosolekud, veebinarid jms on juba igapäevased sõnad, mida kasutame päevast päeva. Zoomikoosolekutest on saanud normaal-sus, kuna mugavam on ju istuda arvuti taga, kui sõita sadu kilo-meetreid selleks, et mõned tun-nid ühiselt laua taga istuda ja asju silmast silma arutada. Arvan, et enamik on nõus, et tegelikult silmast silma õpilas-tega kohtuda ja tundi läbi viia on kümneid kordi tõhusam kui mustade ruutudega videotundi.

Noorsootöö Keskuse tegevu-sed kolisid välistingimustesse ja internetti. Kui väljas said noored meisterdada, kelgu-mäl molllata, matkapäeval osaleda, siis veebis oli võimalus mängida bingot, mõistatada ja nuputada.

Täna-seks oleme jälle olu-korras, kus noorsootöö teenus on kättesaadav ainult veebis. Noorsootöötajad on noortele olemas kliki kaugusel.

Suhtleme noortega peami-selt Messengeri vahendusel ja noortekeskuste Facebooki ning Instagrami kontodel on kättesaadav ka noortele vajalik info.

Karel-Sander Kljuzin (keskel) tuli 800 meetri jooksus U23 vanuseklassi Eesti meistriks. Foto: Marko Mumm/EKJL

Karel-Sander Kljuzin oli sisehooajal edukas

Karel-Sander Kljuzin võitis sisehoojaks spetsiaalselt valmistumata medaleid nii Eesti U23 vanuseklassi kui ka täiskasvanute talvistel kergejõustikumeistrivõistlustel.

Esmalt toimusid 13.–14. veebruarini Tallinnas Lasnamäe hallis U23 vanuseklassi

Eesti meistrivõistlused, kus Karel-Sander võitis 800 m jooksus kuldmedali ja 1500 m jooksus hõbemedali.

Nädal hiljem toimunud täiskasvanute Eesti meistrivõistlustel võitis Karel-Sander 800 m jooksus pronksmedali.

REIN ZAITSEV

Annabel Huik teeb tegusid Baltikumil tasemel

Naiste võrkpalli Balti liigas saavutas kolmanda koha Tartu Ülikool/Bigbank, mille koosseisu kuulub ka endine noorsootska Annabel Huik. Pronksimängus alistas Tartu Ülikooli naiskond Kaunase VDU 3:0.

Annabeli panust medalivõitu on raske alahinnata, nimelt panustas ta võitu 13 punktiga (+11), olles sellega võistkonna resultatiivsusest teine mängija.

Annabeli kommentaar finaalturniirile oli tema FB lehel küll napp, aga paljuütlev: „Super nädalavahetus koos ülisuper võistkonnaga.“

Õnnitleme Annabeli ning

Annabel Huik. Foto: erakogu

soovime edu artikli trükkimise ajaks veel toimumata Eesti MV mängudeks.

REIN ZAITSEV

Sander Linnus kaitses Estoloppeti sarja võitu

Sander Linnus krooniti teist korda Eesti pikamaasuusatamise sarja võitjaks. Jah, Sander ei võitnud küll 2020 Estoloppeti sarja, aga kellel veel eelmine talv meele, see saab ka põhjusest aru. Nimelt oli eelmine aasta Eestis täiesti lumetaba ning sari jäi ära. Küll aga võitis Sander 2019. aasta Estoloppeti ning seega võib ütelda, et kaitses tiitlit.

Estoloppetil lähevad üldarvestuses arvesse neli paremat tulemust ning Sanderile töid üldvõidu esikohad Viru maratonil ja Tamsalu-Neeruti maratonil ning 8. kohad Tartu maratonil ja Tallinna suusamaratonil.

Selle aasta Estoloppet pidi koosnema kuuest osavõistlusest, millest õnnestus pidada viis, enne kui Covid-19 leviku tõttu Haanja maraton jäi ära.

REIN ZAITSEV

Sander Linnus. Foto: erakogu

OK Peko üliedukas tiitlivõistlus

Veebruari lõpus Käärikul peetud suusaorienteerumise MM kujunes nii Eestile kui ka Värskas orienteerumisklubile Peko ülimalt edukaks.

EMILY RAUDKEPP

Värskas OK Peko

Tiitlivõistlustelt võitsid eestlased kokku 14 medalit (4 kulda, 1 hõbe, 9 pronksi). Pole kahtlustki, et need tiitlivõistlused olid pekokatele üle aegade kõige edukamad võistlused, kuna 14 medalist 10 võitsid just Peko sportlased.

Peko liikmetest esindasid riiki Daisy Kudre, Mattis Jaama, Doris Kudre, Kevin Hallop, Mari Linnus (juunioride MM) ning Olle Ilmar Jaama (noorte EM) ja Timo Kudre (noorte EM).

Meie klubi liige Gion Schnyder esindas Šveitsi koondist.

Kõik sportlased saavutasid suurepäraseid tulemusi, äärmiselt tehnilistel radadel ning keerulistes oludes.

Daisy Kudre tuli kahel korral suusaorienteerumise maailmameistriks. Lisaks suutis võita veel hõbe- ja pronksmedali. Need medalid olid Daisy karjääri esimesed MM-medalid ning nagu ta ka mainis: „Nüüd

OK Peko sportlaste tulemused

	sprint	jälitus/tavarada	lühirada	teade
■ Daisy Kudre	1	2	1	3
■ Doris Kudre	15.	22.	15.	11.
■ Mattis Jaama	17.	22.	10.	3
■ Kevin Hallop	24.	19.	33.	11.
■ Gion Schnyder	7.	9.	–	–
■ Olle Ilmar Jaama	3	1	1	3
■ Mari Linnus	5.	–	–	8.
■ Timo Kudre	9.	7.	4.	3

võib öelda, et karjäär on korda läinud.“

Olle Ilmar Jaama jaoks oli see nädal samuti väga edukas. Noorte Euroopa meistrivõistlustel tegi ta väga head sõidud, tulles kahel korral noorte Euroopa meistriks ning võites lisaks kaks pronksmedalit.

Mattis Jaama tuli koos Daisyga ülitihedas paaris-sprindis kolmandale kohale, kuldmedal jäi kahe ja hõbemedal ühe sekundi kaugusele. Tugeva sõidu tegi Mattis ka lühirajal, kus sõitis välja kümenda koha ning sprindis saavutas 17. koha.

Timo Kudre võitis oma esimese tiitlivõistluse medali teatevõistluses, kus koos tiimiliikmetega Chris Marcus Krahvi ja Olle Ilmar Jaamaga saavutati

kolmas koht. Lisaks pronksmedalile suutis Timo teha väga hea soorituse ka lühirajal, tulles neljandaks.

Doris Kudre ja Kevin Hallop täitsid samuti enda eesmärgid. Doris tuli nii sprindis kui ka lühirajal 15. kohale, mis on suurepärase tulemus. Kevin suutis jälitussõidus teha korraliku soorituse, tagades sellega tihedas meeste konkurentsis 19. koha, millega oli selle distantsi eestlaste parim mees.

Mari Linnusel õnnestus kõige paremini esimene päev, kui ta tuli sprindis viiendaks. Samuti tegi Mari väga hea sõidu teatevõistlusel, tulles esimesest vahetusest kolmandal positsioonil.

Gion Schnyder saavutas kahel esimesel distantsil kõr-

ged kohad esikümnes (sprint 7. ja jälitus 9. koht), jäädes mõlemal korral vähem kui 10 sekundiga välja poodiumilt. Lühirajal pidi katkestama kohe raja alguses purunenud suusavarustuse tõttu.

Eduka MMi korraldajaklubi Värskas OK Peko töö võib kokku võtta Rahvusvahelise Orienteerumisföderatsiooni lõppsõnadena: „Korraldusklubi Värskas OK Peko seisis tänava suusaorienteerumise maailmameistrivõistluste (WSOC) korraldamisel silmitsi mitmete väljakutsetega. Covid-19 pandeemiaolukord nõudis tunde täiendavat ettevalmistust ja kõikide tegevuste intensiivsemat kontrolli. Ja ilm ei aidanud, muutus WSOCi alguses üsna soojaks, nii et kohati muutus lumetase väga marginaalseks. Samal ajal korraldati ka juunioride suusaorienteerumise maailmameistrivõistlused ning noorte suusaorienteerumise Euroopa meistrivõistlused. Ja lõpuks, maailma antidopinguantuuri oli asjades sõna sekka öelda, kuna nad nõudsid, et Venemaa sportlased osaleksid neutraalse nimetuse all, mis tähendaks erilist käitlemist akrediteerimisel ja tseremooniatel. Kuid tulemuseks oli tohutu edu, nii et õnnitleme kõiki korraldajaid, sportlasi ja treenereid, kes selle saavutamisse panustasid.“

Setomaa suusasari 2021

Ilus talv on suusatamisvõimlust pakkunud juba pikka aega, aga suusapäevakute korraldamist segas natuke Covid-19.

Planeeritud kavva tuli kõigepealt teha muudatus seoses Meremäel tekkinud haigestumiskoldega. Muudeti toimumiskohta ning 11. märtsiks kavandatud etapp tuli esialgu edasi tõugata lootuses, et ehk õnnestub see veel pidada peale 28. märtsi, kui Värskas terviserajal veel kunstlumerada vastu peab, aga piirangud kehtivad aprilli keskpaigani. Seega tuleb Setomaa suusasari selleks aastaks lõppenuks lugeda ning

võitjad välja kuulutada. Meeldetuletuseks juhendist, et sarja võitmiseks tuli osaleda vähemalt kolmel etapil ning arvesse läks kolm paremat tulemust.

Setomaa suusasarja 2021 võitjad: Emili Linnus (N8), Kaidi Järveveer (N10), Käti Kudre (N12), Mari Linnus (N), Janika Teervalt (N vet I), Ingrid Kala ja Livian Laaneots (N vet II, jagasid esikohta), Imre Timma (M10), Rasmus Uiho (M12), Meelis Anipai (M16), Timo Kudre (M), Rainer Pungar (M vet I) ja Raul Kudre (M vet II).

REIN ZAITSEV

Setomaa jäärjavõistlus

Tänavust ilusat talveilma kasutasid motosõbrad sõiduuskuste lihvimiseks ning adrenaliini taltsutamiseks. Värskas võttis Toomas Land vaevaks valmistada kõikidele autosõiduhuvilistele mõnusa jääraja. Sama tegid Meremäe kandi Metsataguse Clubi eestvedajad Rainer Press, Kaupo Kann ja Alar Hain, rajades toreda lumeraja.

Kahe raja peale kokku oli plaan teha kaheetapiline Setomaa jäärava võistlus, millest esimene toimus 20. veebruaril Värskas ja teine oleks pidanud toimuma 27. veebruaril Mere-

mäel. Kahjuks aga segas plaanidesse ennast kõigepealt ilma-ta, muutes Meremäe raja 27. veebruariks vesiseks ja poriseks. Kui ilmataat jälle paremat meelt ilmutas, seadis takistused Covid-19 levik Eestis, seega tuli kahjuks teine etapp ära jätta.

Värskas etapp kulges peakohtunik Erki Landi juhtimisel sujuvalt, osalejaid jagus. Võistluses viies eri kategoorias ning võidu viisid koju Krista Ojasaar (naised), Roland Land (noored), Mati Solom (esiveoliste klass), Cenni Vassil (tagaveoliste klass) ja Karlis Land (4WD klass).

REIN ZAITSEV

Avahooldustöötaja

(lapsehoolduspuhkuse asendaja)

Avahooldustöötaja põhiülesandeks on koduteenuste osutamine, mis aitab kliendil harjumuspärase keskkonnas toime tulla.

Nõuded kandidaadile

- üldkeskharidus;
- B-kategooria juhtimisõigus.

Omalt poolt pakume:

- võimalust eneseteostuseks;
- head töökeskkonda;
- sõbralikku, asjatundlikku ja toetavat meeskonda.

Töökoha asukoht: Võru maakond, Setomaa vald, Meremäe piirkond

Tööaeg: täistööaeg

Töösuhete kestus: tähtajaline tööleping kestvusega kuni töötaja lapsehoolduspuhkuselt naasmiseni

Tööle asumise aeg: niipea kui võimalik

Avaldus ja CV koos haridust tõendava dokumendiga palume saata **29. märtsiks 2021** e-postiga vald@setomaa.ee või kirjaga Pikk tn 12, Värskas alevik, Setomaa vald, Võrumaa.

Lisainfo: sotsiaalosakonna juhataja Maarika Loodus, tel 517 9609, e-post: maarika.loodus@setomaa.ee.

Setomaa Muuseumid direktor

(lapsehoolduspuhkuse asendaja)

Direktori ülesandeks on muuseumile pandud ülesannete ja muuseumi tegevust korraldavate õigusaktide täpne ja otstarbekas täitmine.

Nõuded kandidaadile

- arvuti kasutamise oskus;
- pingetaluvus, organiseerimisvõime, vastutustunne;
- hea suhtlemis- ja eneseväljendusoskus, algatusvõime;
- loovus, korrektsus

Omalt poolt pakume:

- võimalust eneseteostuseks ja põnevat tööd Setomaal;
- head töökeskkonda;
- sõbralikku, asjatundlikku ja toetavat meeskonda.

Töökoha asukoht: Võru maakond, Setomaa vald

Tööaeg: täistööaeg

Töösuhete kestus: tähtajaline

Tööle asumise aeg: niipea kui võimalik

Kandideerimiseks esitada kirjalik avaldus, elulookirjeldus, haridust tõendavate dokumentide koopiad, eesmärgid juhatajana töötades ning kahe aasta tegevuskava nende elluviimiseks. Dokumendid saata **4. aprilliks 2021** e-postiga vald@setomaa.ee või kirjaga Pikk tn 12, Värskas alevik, Setomaa vald, Võrumaa.

Lisainfo: vallavanem Raul Kudre, tel 5256 695, e-post raul.kudre@setomaa.ee.

Kriisi Tarmolõ om Setomaa süämeasi

Setomaa Liit om püüdnü' edendä' majandust joba tuust aost, ku taa asutõdi Setomaa Valdu Liidu nime all. Uma energia ja edendamisjovvu om andnu' jo mitmõ' ettevõtlusnõustaja'. Šoo aasta alustusõh oll vällä kuulutõt konkurss, õt lõudä' ettevõtlusõ ja majandusõ edendamisõs vahtsit tegijit. Majandusnõvvuandja katusõ pääle võõdõti **Kriisi Tarmo**.

Kuis löüdet kuulutusõ?

Kuulutust pand tähele mu naane Piret, kiä eläs õgapäävatselt seto infoväläh ja kõnõlös nuist aasost sagõhhõhe. Ma eis' löüds kuulutusõ Võro Arõnduskeskusõ kodolehe päält. Küssse mõnõ Setomaa tutvkaäst, kiä' arvssi', õt ma võisi' ka' kandidiiri'.

Kost idanõsi mõtõh konkursist osa võtta'?

Ma olõ Setomaa asõh kõrvalkaeja ja tugi, selle olõ sis ka' peris hõste kursih. Tiiä hulga seto inemisi. Tähtsä om tuu, õt Setomaa olõ-õi mu jaost kavvõlinõ tundmalda' kotus. Abikaasa ülebsootska aastagal 2017/2018 käve seto elo läbi mi kodo ja ma olli piltligult üldeh üleppää tuu seeh, pääle Peko saadõt unõnäosõnumidõ vastavõtmisõ muidogi'. Mu tüü om väiga' pikält olnu' kõüdet ettevõtlusõ ja kõgõ inäbä ettevõtlusõ nõvvoandmisõga', sis tuu päält tullegi' mõtõh ummi tiidmisi ja kogõmuisi jaka' ka' Setomaa hüäs.

Ku' kavva om Setomaa sukka' olnu'?

Kriisi Tarmo.
Tarmi Pireti pilt

Mu viimäne innekuuli suvi aastagal 1968 läts müüidä Verskah. Võimlõmisõ oppajast imä, kinkõ imäpuult juurõ' omma' kohki' Saatserinna takah, oll oppajidõ suvõkooltusõl, kohe võidsõ ka' perre' üteh võtta'. Nii ma mälehtägi' hinnäst Põhjalaagi kotussidõ pääl pluudsmah, innitsidõ hobõsidõ triinmisplatsi pääl hobõsriistu ravvatsit juppõ otsmah ja Õrsava järve paadisilla pääl havvõkõisi kaemah. Petsereh käve ekskursiooniga' kohki' põhikooli aigu. Peris Setomaalõ joudsõ 1986. aastaga suvõl, ku

edimäist kõrda uma naasega' timä Pööni küläh esäkotõ käve kaemah. Tuust aost om Setomaa ja seto inemisõ' mukka' ja ma' näidega'. Saaki-i inäp tõisildõ.

Kuis iseloomustat Seto majandust parhilla'?

Seto majandus katõl puul kontrolljuunt om erinev. Näütises om Vinne poolõ pääl mu ristipoig kartohka-kasvatusõ farmi tehnika-juht. Sântse turuga' põllu-majandusettevõtõht siihpuul olõ-õi. Seto sisuga' väigokõist

tuutmist Vinne poolõ pääl olõ-õi olõmah. Statistilitsõlt om Eesti poolõ Setomaa Võromaaga' kõrvotõh ettevõtligup. Eisasi, kas kõik registree-rit ettevõttõ' ka' tegutsõsõ'. Mu kaemisõ perrä om Eesti poolõ Setomaal kattõ liiki ettevõttit. Üte' omma' nuu', koh ettevõtja eläs umast ettevõttõst ar' ja ka' veidõ vai pallõ and tõisilõgi' tüüd. Tõõsõ' nuu', koh kohkil palgatüüd tegevä' inemisõ' hindäle kas kõik aig vai mäntselgi aol lisarahha tiinvä'. Õgal ettevõtjal om uma kotus Setomaa majandusõh olõmah. Innekõkkõ iseloomustas Seto majandust kohalik võimaluusi ja tuurainõ kasutaminõ.

Määndsido piirkundõga üle ilma võrdlõ Setomaad?

Kõgõpäält – Setomaa om ainulinõ. Ku suurõlt võrrõlda', sis innekõkkõ piirkundõga', mia' aoluulis-kultuurilitsõlt om üte-sagamatsõ', a omma' erinevidõ riike maie pääl ja sagõhhõhe näil olõki-i umma riiki. Näütises Makedoonia vai Kurdistan. Kultuuri ja saatusõ teemadõl lövvät võrdlusi kergebähe.

Õkvalt majanduskeskunna võrrõldavusi om keerolinõ lõudä'. Tuu olõs valu erälde uurimisteema. Sarnasuisi otsingu ütes alosõs võisi' olla' märksõna „veeremaa“ asukotusõriigi mõistõh – nii siihku säälpul piiri. Eismuudu kultuurikeskkund, mia mõotas mitmit kotusõpäälisit majandusharra. Valtsõv turismisektor, mia haard üteh tõisi väikõbit ettevõttit. Õuruupah sündü säntsit piirkundõ vahtsidõ riike piirikotussil Austria-Ungari impeeriumi lagonõmisõ aol saa aastaga iist.

Mis tüükäsu olõt saanu'?

Majandusnõvvoandja tege-

vüs om suunata' piirkunna majanduskeskunna arõndamisõlõ ja ettevõtjidõ kuuhtüüvõimaluusi avardamisõlõ välähpuul Setomaad. Setomaa Liit om andnu' mullõ tüü tege- misõ jaos suurõ vabadusõ eis' tsihte säädä' ja hindäle ülesandit säädä'. Muidogi' om kõrraperrä kavandõt tegevuisi kuuhkõlastaminõ ja aruandlus. Tuu aoni' ma olõ avalikõ ja mitte nii avalikõ andmidõ alosõl tutvunu' Setomaa ettevõtlust pututavidõ andmidõga', kokko saanu' ja arotanu' ettevõtjidõga' kuuhtüüvõimaluusi.

Minkõst alostat?

Mu jaos om tähtsä tervikaeminõ. Tuu jaos, õt anda' soovituusi vai tetä' otsussit, om vaia määnegi' jago tiidmisi valdkunnast. Om tiidä' Setomaal tegutsõva' majandusüksusõ', näide jaotus õiguslikõ vormidõ, tegevusvaldkundõ ja tüühõivõ kaupa. Tähtsä om ka' näide majandusüksuisi majanduslik saits tegevusvaldkundõ kaupa, õt ku suur om määnegi' tegevusvaldkund rahalitsõh väljendusõh. Sântse' andmõ' omma' parhilla' puudu ja näide kogomisõga' ma tegele. Setomaa ettevõtjidõ unistuusi turg olõ-õi Setomaa. Kindlahe om tuu Eesti, naabrimaa' ja terveh ilm. Traditsioonilitsõlt muidogi' Vinnemaa, kõgõ inäbä Pihkva-maa. Ettevõtjidõ kuuhtüüvõimaluusi avardaminõ välähpuul Setomaad ommõgi' tõõnõ pää-mäne tegevusvaldkund.

Midä esi' olõt eloh ette võtnu'?

Peräst Tehnikaülikooli lõpõtamist ma tei tiidüst vii reosusõ kontrolli teemal. Ma kaidisi parhillatsõh mõistõh doktori-kraati. Ettevõtlusõ võimaluusi avanõdõh asutimi kuuh kol-

leegega' viikaitsõga' tegelevä kooperatiivi, peräst aktsiaseldsi. Ettevõtlus sündü eisoppih. Ütel kõrral tull võimalus läbi Šveitsi kooltuskusõ ettevõtlust ja ettevõttidõ nõustamist oppi'. Ma kasudi võimalusõ ar' ja peräst ma jäigi' pikebäst aost ettevõtlusõ nõustajas ja kooltajas. Ma tunnõ sooni aoni, õt tuu tegevusala mullõ kõlbas. Kõik aig olõ juhatanu' ka' Eesti riiklikku kaitsõtüüstust ja ütte keskmäte suurusõga' ravvatüü ettevõtõht. Viimäts' kümmekund aastakka tegutsi kinnisvarasektori – mi tei planeeringit, ehitimi ärihuunõ ja kortermai.

Kuis muuta' seto elolaat majanduslikult edukas?

Mu jaos kirjeldäs seto elolaati kõgõ parebahe lausõh: „Pido tulõ tämbä' ar' pitä', tüüd võit ka' hummõn tetä'.“ Šoo mõtõh om vastapiteh Eestih ültüle: „Varra tüühü, ilda sängü – säänestmuudu rikkus tarrõ tuudi.“ Mõlõbidõ ütlemisi perrä omma' inemisõ' ar' elänü', a naarulist ello om Setomaal mu arvatõh inäbä. Kultuur, pido, näpotüü ja turism omma' nuu' valdkunna', koh seto saa ellä' uma elolaadi perrä, tuu päält samal aol tiinih.

Midä soovitat Setomaa inemisõl ette võtta'?

Väiga' lajastõ üldeh om Setomaal ettevõtlusõs kats võimalust. Edimätses, täveligult hinnada' õnnõ kohalikku tuurainõt, tuu om sis põllusaadus, mõtsakraam, maavara vai keskkund. Tuu viimädsel all ma mõista kõkkõ turismiga' seonduvat, ka' kultuuri. Tõõsõs, kasuta' kaugtüü võimaluusi ja tetä' midägi' üleilmalist, tunda' samal aol hüvvamiilt elokeskunnast.

Küssse **KAUKSI ÜLLE**.

Haiba Iris valiti Setomaa ettevõtluskoordinaatoris

Kuis löüdet kuulutusõ?

Sagõhhõhe mäng elomuutuisih rolli juh. Nii ka' sookõrd. Setomaa ettevõtluskoordinaatori kotusõ pääle kandidiir-misõ üleskutsõ löüds juhuligult Võroma Arõnduskeskusõ kodolehelt kooltuusi kot-talõ infot otsih.

Kost idanõsi mõtõh konkursist osa võtta'?

Aamõdinimetüse osa „koordinaator“ tulõt miilde tüüd, minkõga' ma Raplamaal tegeli. Ku ma olli Raplamaa Partner-luskogo arõndusjuht-projektinõvvoandja, peräst tegevjuht, sis oll päämätselt mu tüü erinevää' koordineerimisõ. Nuu' olli' kas sis sündmüisi, kuuholõkidõ, oppõreise, infopäivi jne kõrraldaminõ, võrgustigukuuhtüü, strateegia ja toetusmeetmidõ vällätüütamisõl sihtrühmiga' kuuhtüü, LEADER toetuusi ja näidega' kõüdet äriplaanõ nõvvoandminõ jne. Tuuperäst, õt ma kolõ Võromaalõ elämä ja sis jäti maaha innidse tüü, paistugi', õt vällähõigat aamõdikotus om valu tuu, minkõga' uma elokõrraldusõ võisi' kõütä'.

Ku kavva om Setomaa sukka' olnu'?

Setomaalõ mu juurõharõ'

lää-äi. Peri olõ Vana-Lääne-maalt Märjamaa kihlkunnast. Latsõiäst mälehtä ütelüst, õt setokõisi ja läänläisi lähene-mist oll kuulda' kaalarahhu helüst sõlgi vasta. Tuu väigõ-kõnõ ütine jago om minnu veenü' kõik aig kasuva huvi ja imehtamisõga' kaema setokõisi tegemisi ja olõmisi. Huvi tekkü viil inäbä teno Zetodõ muusi-galõ ja tahtmisõlõ arvu saia', mia om täpselt bändi inspiratsiooni-lätses. No' ma olõ mit-mõl aastagal pruumnu' setokõisi sündmüisist ja tegemisist osa saia', selle õt Setomaal toimuv om inspiriirvä ja rikastav.

Kuis iseloomustat Seto majandust parhilla'?

Eesti keskmätses suurõp ettevõtlusaktiivsus, kasutadas targastõ ar' umma peritollu ja selget eristumist muust Eesti foonist ja tuu om pant hindä kasus tüühü.

Määndsido piirkundõga üle ilma võrdlõ Setomaad?

Setomaa om nii erimuudu, õt timmä om keerolinõ kinkõ-gagi' kõrvotsidõ panda'. A ku otsi' seossit, sis vaest Lapima – samani riigipiire ületäv rahva-palakõsõ elo, väiga' selge iden-titeet, ao- ja kultuuriluulidsõ

traditsiooni', midä om kasutõt ar' tämbätsheh ettevõtlusõh.

Mis tüükäsu olõt saanu'?

Kõgõ suurõp kubjas tulõ hindäle eis' olla' ja tsihi' säädä'. Minnu kõüt mõtõh, õt õga seto-maalanõ joud eishindäle ja uma perrele tüüandja olla'. Kaemi kuuh, kas tuud tsihti saat ello viiä'.

Minkõst alostat?

Edimäts' tutvumisõ' ja tutvustamisõ', infojagamisõ', koolitusteabõ edesiandminõ om parhillatsõlõ kohatsõlt olnu' e-kirju ja zoomikuuholõkidõ abiga'. No' tulõ kõigil osapuulil olla' luuv, õt otsõsidõ kontaktõ vältimisõ aol kohtumisi, arotamisi ja nõvvoandmisi läbi viiä'.

Midä esi' olõt eloh ette võtnu'?

Mu innine tüüelo om olnu' päämätselt kõüdet projekti-maailmaga'. Ma olõ olnu' projektijuht ja arõndusspetsialist kohaligõh umavaltsuisih, projektinõvvoandja maa-kundliguh arõnduskeskusõh ja pikebält arõndusjuht-projektinõvvoandja, peräst tegevjuht LEADER tegevusgrupih. Palgatüü kõrvalt olli FIE, õt pakku' moderaatori- ja õdagu-

Haiba Iris.

Eräkogo pilt

juhtimisõ teenust vai tekstiloomõt ja näpotüüd. Ku aigu oll, sis tegeli rahvatandsu, näitemängu ja näpotüüga'. Ku aus olla', sis mullõ meelüs inäbä

väläh joosta' ja matkada', ku tarõh tegutsõda'.

Kuis muuta' seto elolaat majanduslikult edukas?

Midä soovitat Setomaa inemisõl ette võtta'?

Olla' elotervelt tiidätahtja ja avat meelega'. Kasuta' ar' kõik võimalusõ', midä hindä võimõ', Setomaa, parhillanõ saia ja võimalusõ' pakva'.

Küssse **KAUKSI ÜLLE**.

Seto lipuga' jalgrattal ümbre Eesti, 2.

Alostus veebruarikuu lehek.

**RÄNI HELE
KAURI AARNE**

Edimäne päiv, 15.06

Närvilitsolt ja rühkeh sai pan-tus kokko matkavarustus, eläjä' sai' üle kaetus, süük ja juuk ette ja mi olligi' valmi' sõitma rattarongiga'.

Aarne oll löödnü' ka' lahen-dusõ silmäprobleemilõ – nuu' vällanägemisolt uhkõ' Steam Punk prilli' (innidse' tsiviil-kaitsõprilli', läbi minkõ võidsõ tuumaplahvatustki' kaia'), läbi näide näkk Aarne pallo kav-võbahe ja parebahe vastatu-lõvit massinit ja liisna val-gus sekä-äs inäp nii pallo mi rongi puulpümmet pilooti. Mi võti jo küläplatsilõ joudmist väiga' hilläkeiste. Mi elä kotu-sõh, koh om äkilitsi nösõn-gidõ ja käänakidõga' kruusatii, a väiga' illos luudus. Äkilitsõ' nösõngu' ja allamineki' mi käve jalaga'. Küläplatsilõ joudõh oll sääl meid uutmah suur hulk rahvast iihotsah vallavanõba, ülebsootska ja Leima Aarnega' ja kohalõ oll tulnu' ka' kohalik aokirändus. Illos oll tiilesaat-minõ üteh kingtüisi ja pildstä-misi ja filmmisiga', hüvvä suuv-jit oll hulga.

Kauri Aarne jo kotta pääl ütäl nalaga' poolõst, õt meid saadõtas ar' nii ku kosmo-nautõ kosmosõhe. Pääle and ka' ülebsootska ku Seto panga ülep meele tutvustamisõs Seto rahha üteh, minkõ vasta rah-vas tiipääl peräst väiga' pallo huvvi tundsõ. Ku Eesti hindä isikligust rahast kunagi loobusi, sis vähäbält siih armsah Seto Kunigriigih om tävveste uma

Hele ja Aarne.

raha olõmah. Nii mi olli sis tiil kõõpäält Misso poolõ. Tsihiis oll jouda' õdagus Valgamaalõ Tsigumäe küllä, koh meid oodõti. Mi olli plaannu' õnnõ Eestimaa teie pääl sõita' kokko umbõs 78 km. Ilm oll sõitmisõ jaost hüä, takistusõs oll mui-dogi' nösõngidõ ja languisiga' kruusatii, koh oll jalaga' kau-mist õks parralt pallo, tego oll jo Haani korgõmaaga'.

Kohki' Harglõ kandih oll kõrrast jo tahtminõ telk sinnä' samma püstü panda', a nii veidõ oll viil jäänü', õt proomõ õks lõpuni' punta'. Ja ma', Hele, kiä ma sood juttu no' siih kirja panõ ja olõ õkapiteh pruumnu' välti' viimätsil aastagil vahtsit tutvuisi, olli väiga' meelelitsolt

üllätünü' ... Töömõli tegijä' ine-misõ' löüdsõ iist. Kõrraga' ütime kiil ja pia ka' ütime miil. Õks tuu jaost aviti' mi ütidsõ' tutva', läbi kinkõ meid sinnä' oll kutsut. Kotus oll illos, inemisõ' loohka', tulõ ümbre istminõ ja jutata-minõ. Mi olli Parmu ökokogo-kunnaga' kuuh. Ilosa' noorõ' ja tegijä' noorõ', kiä' mõistsõ' hin-nada' vanna, eis' ollõh noorõ'. Mi kõnõli vihmaviisüstee-mest kooni' vaimõ ja nägemü-sini'. Olti helevil mi ettevõtmis-sõst ja Setomaast kõnõldi õnnõ hüvvi sõnnu teno seto kultuu-riilõ ja inemisilõ. Uuriti Seto rahha. Nefretete mänge koha-ligu kassi ja tüdrokukõsõga', niiku olõsiki-i pia 80 km maaha sõidõd. Majast tuudi vällä nas-

tik, kiä oll sinnä' paenu'. Nefu näkk edimäist kõrda nastikut ja jaanihuusi. Hüä oll olla'. Mi olli väsünü', a õks viil ulli' ja hüä-meelelitsõ'. Uni tull makus. Teno'...

Töönõ päiv, 16.06

Hummok naas pääle lahus-tuva kohvi ja pakikartohkasupi ja vorstiga'. Asa' sai' pakit ja sis pia lõunõni' kamand Aarne rattaga'. Pernaane and üteh väiga hüvvä nn eis' tett kum-mikommi, mia oll banaaniist ja maõst, ja sis viil eistett siim-neleevä krõpsõ. Kõdara' olli' väsünü' ja peris hulga oll mi puulpümmel grupijuhil vaia tegeledä' ratta häälestämi-

sõga'. Liisnalt pallo raskust oll ratta takah, oll vaia asju tõi-sildõ säädä', a olõ-õs toist rat-takotti. Sai säetüs kuurmakum-miga' asju Nefretete pakiraa-milõ. Soo edimäne päiv ollegi' proomipäävä iist.

Lõunõ aigu saimi liikumma Valga poolõ. Tsihiis võtimi jouda' Tõrvahe, koh eläse' Aarne sugulasõ', kiä' ka' tahtsõ' meid nätä'. Päävake ne paistu pala-vahe, väiga' kuum oll. Viil olli' mõnõ' peris suurõ' nösõngu'. Helel naksi' foobia' jo häirekellä lüümä. Tiiperve kraavi', silla', tiiveereposti'... Tä oll siski' ine-minõ, kiä' viil mõni nätäl tagasi oppõ vahtsõst maa pääl vähä kauma, hoitõh hinnäst tasa-kaaluh ja mõtõldõh läbi õka sammu. Maa pääl saat viil uma sammõ ette mõtõlda', a tan-demratta pääl, koh sust olõnõs õnnõ tuu, ku kipõlt edesi jovvat, ja sa eis' tiit' viil, õt piloott om puulpümme, sis kõrraga' kind-lahe kindla tunnõh olõ-õi su tugõvap omadus. Ja viil stressi-tekitäjänä om takah lats haagi-sõh, kinkõ iist piat riigi iih vas-tust andma, ku midägi' juhtus. Võidõldõh hindä ebakindlusõ, hirmõga' ja suurõ kuumaga', joudsõmi sis Valga liina.

Kuumus oll suur. Mi otsusti, õt süü ja osta spordijoogi jaos tablette, õt tii pääl joudu olõs. Sai ka' ostõtus rattakompuutri. Mi olli pandnu' süümisõ aos uhkõhe Seto lipu püstü kest Valga liina. Tuul aol sääd rat-tapoodi teenindäjä ratta külge kompuutri ja ratta ümbre kogosi hulga treeningulõ mine-vit jalgrattasõitjõit, kiä' ka' kai' huviga' ratast. Ratturidõ hul-gast nii mõnigi' ai uma päässä püstü ja näüdäs tuud mi poolõ. Hüä tunnõh oll, nimä' piasi' väiga' hõste tiidmä, ku rassõ

om säntse padajanni ja säntse rattaga' sõita'.

Tunnustus and joudu mano. Uma kats-kol' tunni läts Val-gah, Hele oll sunnit ka' hindäle tõõsõ' jalavafo' ostma, selle õt saapidõga' jala' higisti' ja kruu-satiid kavvuh olli' jala' vil-lih ja veritse'. Aarnele oll vaia tugi-elastikit uma liigessidõlõ. Plaastri' ja antiseptiku' ja medi-kamendi' olli' õnnõs kotost üteh haarõt. Peräkõrra mi sai Valgast vällä ja sis nakas terve matka pia kõgõ mugavap jago. Ka tii oll hüä ja sõita' kergep. Täks Helel oll ka' jo hüä vahtsidõ kõngitsidõga', selle õt kõikaig veritsevilõ villele haigõt tegevä' saapa' olõ-õi väiga' mugava'.

Mi joudsõ Tõrvahe. Tii pääl üts auto pidi kinni ja autost hõigati meele "Tereh tulõ-mast!". Hüä om minnä', ku olõt oodõt. Ja sis viil tull tii pääl väi-gokõnõ piatus tetä' inne Tõr-vahe joudmist, selle õt Aarne sugulasõ' tahtsõ' maantii viirde kogonõda', õt meid ilostõ vasta võtta'. Üts ineminõ viil kõnõl, õt mi olõ õks hullukõsõ', selle õt timäl om ka' maja Setomaal ja tä mõista-ai mõtõldagi', õt tä viisisi' säält jalgrattaga' tulõma naada'.

Mi panni uma väigokõsõ kunigriigi kõivõ ala püstü, nii õt maantiilt ka' meid nätä' olõs ja hiitsimi telki magama. Inne unnõ vaomist teimi viil väiko kokkovõttõ hindä tervüsli-gust okokõrrast. Tõõsõl pääväl jo meil kõigil and tšuut tunda' tuu kotus, minkõ pääl istutas, suuros üllätüses olli' ka' kää' halusa', a video kõnõlõs hindä iist. A õks viil mi olli naarulisõ' ja ullikõsõ'. Tuul pääväl sõidõti pia 60 km.

Lätt edesi järgmädseh lehek.

Üte Petsere-tagodsõ kooli oppaja mälestüse'

Mitkovitsa kooli oppaja **Silgi (Kullmanni) Lilli** om oppaja aamõhtit pidänu kogo elo. Täpsebält 36 aastakka ja tuust 15 aastakka Petseremaal. Kaemalda tuu pääle, õt mul hindäl olõ-õi olnu õnnõ Lillit trehvädä', saie lämmä' soovtusõ' kimmähe timä mäletüisist kirotä' Lilli tüükaaslaisilt ja opjilt Mitkovitsa kooli päivilt. Saadi kirä Lilli pujalõ Arvetilõ ja tütrele Lealõ. Olõ näile väega tenolik, õt oppaja Silgi Lilli mälestüse' omma' parhilla' ti iih.

Oppaja Silgi Lilli, kuis saie sinost Mitkovitsa kooli oppaja?

Ma lõpõdi Petsere Kes-kooli 1953. aastagal. Sis lätsi Orava massinatraktorijaama arvõstajas. Sääl saie olla' perüs vähä aigu, ku tulti mu käest küüsümä, kas ma tahasi-i tulla' oppajas Mitkovitsa kuuli. Tah olli' oppajist noorõ' mehe' ja nä kutsti ar' sõaväkke. A mullõ oppaminõ väega miildü ja nii ma olligi kõrraga nõuh. Anti ka paar kuud aigu ettevalms-tuisi tetä'.

Kuuli tüüle lätsi sügüse. Tähendäs Mitkovitsa 7-klassi-lidsõh koolih alosõ oppaja Kull-manni Lilli tüüd 1953. aastaga oktoobrikuu 15. pääväl.

Määndsih koolõh sa eis' olt opnu?

Ma eis' alosti koolitiid 7-aa-s-tagadsõlt Veretino algkoo-

lih Meldovah. Pääle tuud käve Obinitsa koolih. Edesi Petsere Keskkoolih. Tüü mant käve Tarto Pedagoogilidsõh Koolih. Kol' aastakka käve ka Tarto Üli-koolih. Ülikuul jäi kahost pool-kõlla, selle õt imä jäi haigõst ja ma jovva-as inämp oppi'.

Määndseh majah oll' Mit-

Silgi Lilli võtt vastu Mitkovitsa kooli 1. klassi latsi.

Eräkogo pilt

kovitsa kuul ja mito klassi tah oll'?

Mitkovitsa kuul oll' Podles-jah. Säändseh pikäh majah. Edeotsa oll' õnnõ põhikuul, inne 7-klassilinõ ja ildappa 8-klassilinõ. Koolih oll' nii eesti ku vinne osakund. Eesti osa-kund käve koolih õdagu, vinne osakund hummogu. Ku ümb-retsõõri algkooli' kinni panti ja latsõ' tuudi üle Mitkovitsa kuuli, sis nakaš kuul edimäd-sest klassist pääle.

Määndsit tunnõ sa latsilõ anni?

Algusõh anni rehkendä-mist ja füüsikat. Ildappa ka bioloogiat. Ku ma opsõ peda-googilidsõh koolih, oll' vaia tetä' algklassõh praktikat. A ma

taha-as liinakoolih opada' ja lätsi Truba (Leebendi) algkooli algklassõ oppajas.

Katõ aastaga peräst panti Truba algkuul ütte Mitkovitsa kooliga ja minost saie jalki Mitkovitsa kooli oppaja. Opsi väigokõisi latsi. 1963. aastaga augustikuuh naksi tegemä Mitkovitsa 8-klassilidsõ kooli oppõalajuhataja tüüd. Ni Pihkva liinah kursuisil käuma.

Midä sullõ hindäle kõõ inäp miildü opada'?

Mullõ miildü kõik, mia oppa-misõ mano käu. Mulle miildü rehkendäminõ. Ja väigokõsõ' latsõkõsõ', kiä' omma' jalki nii eheda'. Opmisõga latsil mää-nestki hätä joht olõ-õs – seto latsõ' olli' väega targa'.

Olõ' hüä, kõnõla' seto ja eesti keele pruukmisõst Mitkovitsa koolih tuul aol.

Tunnõh tull kõnõlda' kirä-keeleh. Õt koolih oll' nii vinne ku eesti osakund, sis oll' vaia oppajidõ tarõh kõnõlda' vinne keeleh.

Kooltusõ', mia' olli' Pihkva liinah, olli' õks vinne keeleh. Ja ettekandit tull' vinne keeleh tetä' ja ette kanda'.

Mu hindä kodonõ kiil oll' kiräkiil. A ma mõistsõ õks seto kiilt kah. Naabridõ käest opsõ.

Koh koolilatsõ' elli', koh sei'?

Latsõ' olli' üüid internaadih. Magasi' kooli kõrvalmajah. Süüminõ oll' sööklah. Tuu oll' hoovi pääl eräle majah, sääl koh internaatki.

Kuis koolimaja kraamit ja kütet saie?

Mu mäletämist müüdä oll' eräle ineminõ, kiä kraamõ. A puu' kütümisõ jaost teie' latsõ-vanõba' ütehkuuh.

Om sul meeleh edimia eis-herälist Mitkovitsa kooli oppajast olõhki aost?

Mõni lats tunnõ-õs tähtigi, ku kuuli tull'. Mõnõl mõista-as imä õi esä kirotä' õi lukõ'. A latsõvanõba' väega tahtsõ', õt lats opisi. Haridus oll' vanõbidõ jaost tähtsä.

Mõni lats väega peläs. Mul om meeleh, õt üts lats tii-is mito kuud suud vallalõ. A peräst oll' väega hüä opja.

Meelest lää-äi maaha üts esä, kiä ütäl, õt oppaja piät lat-silõ vaimu andma, õt nä opma nakasi.

Mia saie Mitkovitsa koolist pääle sinnu?

1968. aastaga augustikuuh saie mu tüü Mitkovitsa 8-klas-silidsõh koolih ümbre. Tüü-

raamaduhe om kirja pant, õt „vabastatakse tõölt seoses klassikomplektide vähenda-misega“. Olõ-õi inäp meeleh, kas tuulsamal aastagal panti eesti osakund kinni vai johtu tuu ildappa, a alalõ jäie õnnõ vinne osakund.

Olt sa trehvänü ummi opjit Mitkovitsa koolist?

Olõ külh. Ütte näst trehvssi uma latsõlatsõ kooliao lõpu-pääväl. Mu opja oll' latsõlatsõ klassisõsara vanaimä. Üts mu opjist andsõ mullõ keemiat, ku ma eis' edesi opsõ.

Naid om õks tii pääl ka vasta tulnu, a õgas ma näid inämp ar' väega tunnõ-õi. Nä omma' suu-rõst kasunu ja väega tõistsaga-madsõst lännü.

Viil tiia tuud, õt mu puja tüü-kaaslanõ om Mitkovitsa kooli opja.

Mitkovitsa kooli innine oppaja Silgi Lilli jäie pintsi pääle 1990. aastagal. Parhilla' eläs Lilli tütre man Oraval ja pidä vanhus-päivi. Ku kiäki lehelugõjist tund uma oppaja ar', sis üts tervtüs-kaardikõnõ teesi täämbä 86-aastagadsõ Mitkovitsa kooli innidse oppaja süäme kimmähe lämmäst.

Küüsse **TORMI PIRET.**

Setomaa sõlõmeistre tüü' näütüsel

Eesti Rahvakunsti ja Käsitüü Liit kuulut' 2021. aasta mihi käsitüü aastas. Anti vällä raamadukõnõ „Mehed teevad käsitööd“, koh tutvustõdi 14 Eestih tegutsõvat käsitüümeistremiist. Setomaa käsitüümiihist om esindet ehtesepp ja kunstnik **Riitsaarõ Evar**.

Evar, olõt ka Seto Käsitüü Kogo üts juhatusõ liigõh tegevjuhi Kala Ingridi ja Andresoni Sigre kõrval. Mis plaani' omma' miihikäsitüü aastal kogo puult?
10. juulil om plaanih kodo-talodõ käsitüü ja mihi talo-tüüde päiv.

Olõt jo aastast 2004 hõpõehtit tsäpendänü. Mis om tett? Mis soo aasta vahtsõt?

Olõ tennü seto sõlgi – suur-rõmbit ni vähämbit. Lisas aoluulistolõ mustritolõ ni kirj-lulõ (kroon, katsakand, elolill, kuningatsirk) olõ sõlgi pääle graviirnü tutvit taimi ni lille, kirju seto tikandidõst ku ka soomõ-ugri vanõmbit märke. Ao joosul om valmistõt nii lehekõrdu, krõllikeesit, kodarrahasit, tsäposkit, kaalakõrdu, kiv-vega hõpõsüämit, kõrvarõngit ni sõrmvitsu ku käevitsu. Kuna olõ hulga aigu pühendänü graviirmisõ harotamisõlõ, miildüski nuid oskuisi uma loomingu kasutada'.

Aasta algusõh sai valmis seto pitsilidsõ kee näüte varal üte Lõuna-Eesti naisorganisationsiooni presidendit aamõdiraha ni kee. Seto rahvarõividõ mano tei ristikee süämidõga – säälgil kasuti vanõmbit ehtenäütit.

Alati proomi õks ehtit luvva' läbi uma käekirä ni maitsõ.

Setodõ ehtekultuur om arhailinõ ni väega umanõolinõ – nuidõ näütidõ perrä vahtsidõ valmistaminõ om süvenemist ni avastamist väärt tüü.

Oppat ka Viljandi Kultuuriakadeemiah sõlgi tegemist. Kuis opilasõ' oppust võtva'?

Õt ma oppa 3. kursusõ üliopila-laisilõ, ommava' nä kõik huvilisõ' ni võtva' tuud aamõdiop-mist tõsidsõlt. Alati om mul näilt hindätki ütte-tõist oppi', midä ma ka tii.

Inämbüs opilaisi ommava' välläkujonõnu isiksusõ', uma käekirä nii maailmanägemisõga.

Olõt raamadu „Sõlekirj“ kirotanu ja avaldanu. Kuis om tagasiside ja kas järke ka om uuta'?

Trükiarv õs olõ' suur, veidõ „Sõlekirju“ viil om. Pildima-terjali tettüst sinnä' pallõ õs maha'. Latsiraamat „Suursõlõ luuminõ“, midä sai õnnõ 20 eksemplari – nuid võinu pallõ inämp olla'. Ma arva, õt om vaia umma ehteloomingut raama-tidõh õks tutvusta' ka edespidi.

Mis miihikäsitüüd sa viil tiit vai tennü olõt?

Puuskulptuurõ tegeminõ vaimust' päält tuud, ku Ersamaa puukujuri' Setomaal ummi oskuisi näütsivä'. Viimate käevä' nä siih 2015. aastal – teivä' ilosit kuijõ. Näide tüüvõttit olõ õks kasutanu. 18 aastat tagasi kävemi üteh Raali Ainiga Taula küläh miihikäsitüüd opmah, paar aastat tagasi kävemi vahtsõst Ersamaal – teimi säääl puukujoridõ kokkosaamisõl kumbki üte suurõmba kujo. Ain tekk Peko, mina Tsiuguimä.

Trükipakkõ graviirminõ om vana käsitüütehnikka. Seto-

Riitsaarõ Evar.
Eräkogo pilt

maal trükiti vanast noidõga naisi rätte pääle kirju. Ka mihi kaadsarõivilõ olõvat trükitü. Pühäselinikit om trükit. Nuid trükiklotsõ olõ vaest paarsada lõiganu, galeriuh külästajä' aig-aolt õks trükvā' nuidõga rätte ni poodikottõ. Kooliuh olõmi poistõga ka trükipakuklotsõ valmstanu.

Käsitüütapeete tegeminõ siiditrükitehnikah alaš säält aost, koh Talna Vabaõhumuuseumih taastõdi Härjapää talo. Sis ma tei vannu mustridõ perrä vahtsõ' käsitüütapeedi' – kol' eri varianti. Viimate näi nuid tarri filmih „Tuulõpäälnu maa“, päätegeläisi kodotalo kaadri olliva' säääl filmidü. Mu tettü

tapeedi' ommava' nii Saatse muuseumih, Irboska muuseumih, Obinitsa kunstigaleriuh ku ka nii mõnõhki kotõh.

Dekoratiivmaalingit sai inämb tettüs Talnah elleh. Siikhandih om õnnõ Setomaa turistitalo suurõh saalih pidõpilt.

Pühäpilte luuminõ nakaš pääle tuul ammutsõl aol, ku ülembsootska olli. Sis sai tettüs Peko kujoga meistriavvu-hindu. Niisamatõ minevääs-tadsõl kuningapääväl Kolosovah olliva' mino tettü Peko pühäse'.

Oppat ka Meremäe koolih tsürrõlõ käsitüüd. Kuis sujus?
Parhillanõ kaugkoolitüü aig

om muidoki keerolinõ. A alati om mõni poiss, kinkal tundus huvi ja eelduisi kunstkäsitüü kotsilõ. Ku mõnigi lööd uma elotiile midagi tarvilist ni api – sis om oppus kõrda lännü.

Parhilla' om ettevalmistamisõl näütüs, mia tulõ Talnahe, Eesti Vabaõhumuuseumi seto tallo. Tulõ nii ehtepilte, maalõ ku pakutrükitehnikah töid. Ku õks jakkus soo pausilõ pantu aig, toimusõ' näütüse' inämp ka arvudiekraanõ kaudu. Vaht-sõnõ olõminõ.

Ma soovi kõigilõ kõvva ter-viüst ja leidlikku miilt! Parhil-ladsõl pikembäl kotoholõmisõ aol löüdke' inämp aigu õga-sugumatsi käsitõie jaoss! Tuu

hoit pää selge ni meele helge! Ello avitas jäää' korilus, käsitüü ja kassin elolaat – kõrda üle jo tuhandõvahetusõl üteldiit.

Küüsse **KAUKSI ÜLLE**.

Näütüs

- 10. märtsis sääti Talinah Eesti Käsitüü Maja rahva-kunstigaleriuh Pikk 22, Kaarmanni käsitööpoodih, Vanaturu kael 8, mihi käsitüü näütüs „Mehe' tegevä' käsitüüd“.
- Praegu näet näütüst õnnõ aknõst, a saa kaia' ka virtuaalnäütüst aadressil folkart.ee.

Uudissit Setomaa Muusiumidõ Saatse muusiumi majast

KORELA TEA

Setomaa Muusiumidõ Saatse muusiumi administraator-varahoitja

Setomaa Muusiumidõ Saatse muusiumi maja tege ussõ' külälisilõ vallalõ aprillih, ku luba käeh. Talvitsõ ao varahoitja päämäne tüü om nätä' Eesti muusiumidõ veebivärehtih MUIS (<https://www.muis.ee/>). Tegemist om muusiumi vara- ja kogohoitjidõ õgapäävädse tüüriistaga', mia om mõtõl kõigi jaost, kinkõl huvi vai vaia kaia' muusiumidõ varra – suguvõsa uurmisõs, kooli- vai tiidüstüü jaos.

Saatse muusiumi arhiivi- ja pildikogo om talvõ joosul täv-venenü' huvtavidõ dokumente ja piltega'. Mi ülesandõs om, õt olõs nätä' Setomaa aolugu ja kultuuriperänd sõnah ja pildih. Meil olõs väiga' hüä miil, ku Setomaa inemisõ' annõtasi' ummi vanavanõbidõ perändist perrä jäänü' kraami, pilte, dokumente, õt tulõvatsõ' põlvõ' lõvväsi' innitsit tiidmisi lihtsahe. Muusiumidõ veebiväreht om tõisi suuri arhiive kõrval väiga tähtsä kotus aoluu alalhoitmisõs ja uurmisõs. Saatseh om luud ka' veebipõhinõ muusiumi abikogo, koh omma' piir-

Satserinna kuul 1958. aastagal.

Saatse muusiumi kogo pilt

kunnah elänu' inemisi jutu' ja näide tähtsäbä' tegemisõ', mia' kül' õkva tutvusta-ai seto kultuuriperändit, a omma' olulitsõ' piirkunna aoluu uurmisõ jaos erinevidõl ajastutõl. Abikogoh omma' asä', midä saa pruuki' näütligu oppõvahendina muusiumitunnõh ja praktilisi tegemisi aol. Parhilla' olõ-õi abikoko muusiumidõ veebivärehtih viil kõigilõ nätä'. Muinsuskaitsõaamõt tegeles parhillsatõ MUISi üvvõndamisõ ja täv-vendamisõga. Aastagal 2023 tulõ kasutusõlõ MUIS 2.0, läbi minkõ saat naada' kaema ka' abikogo materjali. Väiga' suur jago Saatse muusiumi abikogost nakas olõma muusiumihe ant ja alalõ hoiõt piir-

kunna mõtsamihi tüüriistu ja dokumente. Ku ilma' läävä' lämmäbäs ja luudus heränes, sis varahoitja pand pikäst aost veebivärehti' kinni ja nakas külälisi vasta võtma. Setomaa Muusiumidõ projektijuht om kokko pandnu' muusiumidõ üritüisi plaani ja muusiumi pedagoogi' omma' valmi' läbi viimä vahtsit huv-tavvi tegevusi nii latsilõ ku ka' suurilõ õgah Setomaa Muusiumidõ majah.

Saatse muusiumil oll plaan alosta' huuaoga' 14. aprillil välähõpmisõ päävä tähistamisõga', a viirusõ peräst touk-simõ välähõpmisõ päävä sügü-setsehe aigu.

Muusiumih om valmis saanu'

oppõprogrammi', minkõst saat ettetelmisõl osa võtta'. Saatse om sõiranulk ja muusiumih om valmis ka' huvtav programm „Piimäst sõirani“. Programmi joosul saat nätä', kuus piimäst saa sõir. Tuu program om praktilinõ, koh kõiki etappõ tetäs kuuh. Saatse muusium om vanah koolimajah ja tuud vana kooli ello saat tunda' programmih „Saatse koolipingih“. Teno huvtavalõ loodusõlõ om muusiumi mõtsah hüä jalota' ja läbi viiä' välähõpmisõ programmõ.

12. juunil om Satserinna nulgah sõirapäiv, mia om muusiumi traditsioonilinõ suvinõ suurüritüs. Kuuhtüüh kohaligu kogokunnaga' ja pallõdõ tõisi kuuhtüüpartneridõga' mi looda paku' huvtavva pävä Satserinna nulgah, mia jääs pikäs aos miilde. Juunikuuh mi pia ka' muusiumi sünnü-päivä. Mi tulõda miilde muusiumi alostajat ja maja kunstigaleriuh teemi vallalõ jal' vahtsõ suvidõs kunstinäütüse.

Kõigist nuidõst tegemisist saat inäbä lukõ' Setomaa Muusiumidõ kodolehelt <https://www.setomuseum.ee>.

Mi ooda jo kõik keväjät ja suvvõ. Mi looda, õt Setomaa muusiumidõhe tulõ hulga külälisi. Muusiumi' omma' külälisilõ

1. maist 31. augustini' vallalõ kesknädälist pühapäväni' kellä 10–18. Mi soovida inne tulõkit õks viil kõrd vallalõlõki päävä' ja kelläao' üle kaia'. A ku mi eis' olõ majah kell 8 hummogu, sis pia-ai kiäki' ussõ taadõ jäämä.

Iih om meil uutmah suurõ' muudatusõ' muusiumi ekspositsioonih ja tegevusõh. Nii ku innegi' saat Saatse kerkohe sisse, ku tellit külästüse. Mi tii üteh giidiga' huvtava „Saatse külä kaugi“, minkõ joosul saat tiidä' Saatse küläst ku vanast keriguküläst ja jalota' müüdä vanna kaubatiid kerkost muusiumi mano.

Muusium tege kuuhtüüd Saatse piirivalvõkordoniga'. Sagõhhõhe, ku jalota' mi muusiumi matkarata piteh vai välähõppõprogrammi aol, om võimalik trehvädä' ka' piirivalvuridõ ja näide piniga'. Kõgõ suurõp üllätüs ja muudatus mi muusiumih ommõgi' seot muusiumi asukotusõga' Vinne Föderatsiooni lähkoh. Muusiumi maa lõpõs Eestimaaga'. Innine muusiumi juht Veeberi Renaldo om kirotanu': „Saatseh elleh ja tüüd teteh saat minnu alatasa mõtõh – om vaia meeleh pitä', õt Saatse muusium om parhillatsõ riigipiiri lähkoh ja siist nakas pääle Eestimaa. Om

väiga' tähtsä, õt soo algus olõs vaimsõlt rikas ja sisukas.“

Muusiumi vahtsõ juhtkunna iistvõtmisõl nakas parhilla' ekspositsioon muutuma ja täv-venemä Veeberi Renaldo mõttõ suunah. Sügüses om plaanit valmis saia' edimäne jago vahtsõst püsiekspositsioonist „Õgal asäl omma' piiri“ / „Igal asjal on piiri(id)“.

Püsiekspositsiooniga' mi soovi päämätselt keskendüdä' piiriteemalõ, pandõh tähtsä kotusõ pääle Saatse piirkunna eriperä üteh Setomaa etnilitsõ ja kultuurilitsõ perändi sooni aoni tutvustamalda' teemadõga. Sool suvõl kül' vahtsõst ekspositsiooni viil nätä' saa-ai, a parhillanõ püsinäütüs üllätäs viil õks inemisi, ku nä siia' joudva'. Ja ku juhtus, õt jovvat uma reisikavah Saatsehe väiga' ilda ja olõt nõuh üü olõma mõtskult, sis võit jäiä' meele ka' üümajalõ. Muusiumi moro pääl om temaatilitsõ' matkamaja', koh uutva' väsinüisi tiilisi pehme' põhukoti' ja nos-talgilitsõ' reformsängü'. Väläh om olõmah tualeti', kraanivesi, elektri ja kõik muu midä vaia, õt olla' üüd mi man ilosah kotusõh.

Tulgõ' keväjätse, suvitsõl vai sügüsetsel aol Setomaalõ!

Vai jummal, ku' polõs' koroonat

Ma ooda tuud päivä ...
Kõrd olle aig, ku' ma mõtli,
õt jälki no säti ja lää,
kõrd olle aig, ku' ma säädse
hinnäst röivilõ ja liniguh pääd.
Ma mõtli, õt ütski puulpühä
võis' olla' ka hindäle,
õt piäsi-i helmilist säädma
ja rahhu rinna lõ.
No' olõ ma juurõ' löüdnü',
saa-ai salada' seto miilt
ja ummi pühhi ja laulu
ja esiimäde kiilt.
Sis oodi' leelot mu uma'
ja kargusõsammõ mu hõim,
mi olli ku kirivä' langa',
koh kimmähe püssü lõim.
Sis oll' õga pido ku' praasnik,
koh leelo oll' väkev ku' kõu,
koh kokko sai' sootska ja seto'
ja rõõmsahe helisi põu.
No' ooda ma aigu, kas tulõ
tuu puulpühä tagasi,
ku' säädse ma seto hamõht
ja kirävüüd sidusi.
No' pelgä ma ummi ja võõrit,
mis tost, õt „mordnigu” iih,
vai jummal, ku' polõs' koroonat,
ma Pekolõ krooni tiis'!

ROHT SVETLANA

Tenosõna'

Suur teno Eesti konsulilõ Pihkvah Partsi Triinulõ, kiä süämega' tege tüüd, õt Petsere matusõaia' olõsi' kõrrah ja hoiõt. Mi perridõ hüä' tutva' omma' saanu' haudu pääle kündle' ja havva' kõrda.
Mi tulõda miilde orelioppajat Nestrat, matemaadiga-oppajat Siilbaum-Andrejevat, Kiira Matvejevat, klavõri-oppajat Maia Jänes Selget, Paul Helsteini ja pallõsit tõisi, kinkõ havvakotussidõ iist om huult peet, ku mi siist sinnä' päse-ei. Suur-suur teno!
Petsere matusõaiduhe matõtuidõ sõpru ja umatsidõ nimel
Matteuse Undiine

Igävigu tiile om lännü' innine Kaitsõväe ülep ja Riigikogo liigõh Johannes Kert

Johannes Kert (3. detsember 1959 Petsere – 4. märts 2021) oll Eesti poliitik, reservväe-läne (avvuastmõlt kindralleit-nant) ja innine riigiaamõtnik. Edimäne Setomaal Petsereh sündünü' nii korgõ avvuast-mõga' sõaväeläne.
Tä oll kaitsõväe juhataja aastagil 1996–2000, aastagil 2001–2002 oll Eesti maaväe ülep, 2002–2008 Eesti sõalinõ esindäjä NATO ja Öuruupa Liidu man. 2008. aastaga jaanuarih läts tä reservi.
Oktoobrist 2014 oll Kert Reformieräkunna liigõh. Tä kandidiire 2015. aastaga Riigikogo valimisil valimis-ringkunnah nr 8 ja sai valitus ringkunnamandaadiga' (752 hellü). Oll Riigikogo Setomaa toetusrühmä liigõh. Verska Petseremaa Vabadussamba avamisõ puhul pand kaitsõ-väe ülep hindäle sälgä sõa-väemundri. Tä üteli, õt polii-

tikuna tä mundrit kannu-ai, a nii aoluulitsõl sündmüsel tege erändi.
Kerdi Johannes oll kaasat

nii nõvvo ku jovvuga' Seto-maa Muusiumi tegemistõhe ja tulõvikku suunat tegevuisi kavandamisõl. Tä tekk kõrda uma vanavanõbidõ talo Ultina küläh. Oll mi nulgä ineminõ.
Timä surm oll äkilinõ, viil paar päivä tagasi sai Kert kokko Setomaa vallavaltsusõh vallavanõp Kudre Rauliga'. Nä arodi' ja pei' plaanõ. Johannes kõnõl, õt kodotalo om kõrda tett, suvitsõl aol tahtsõ maa-keldrit naada' tegemä, aro-tõdi ka' kipõ interneti saa-mist Satserinna nulk. Üts suurõp mõtõh oll ette võtta' piirkunnah kraavõ puhasta-minõ ja liisnalt hämme mõt-samaa kuivõndaminõ.
Plaanõ' jäi' kahõs puuldõ-ilma, suurmiis kutsuti mi siäst ar'...
Setomaa vallavolikogo ja vallavaltsus langõtasõ' leinäh pää ja avaldasõ' kaastunnõht umatsilõ.

SÜNNÜPÄÄVÄ' APRILLIH

Veirami Valentina – 96 22. märts Sõsarõ koori innine laulja	Salmari Margit – 56 15. aprill Sõsarõ leelonaane	Hoidmetsa Ilme – 59 23. aprill Verska Gümnaasiumi oppaja	Voldemar Kruusamäe – 91 Maria Kõllamägi – 90 Liidia Tammela – 89 Alla Lemmik – 87 Nikolai Mehilane – 85 Tamara Lumpre – 83 Maria Vassiljeva – 82 Aino Hallop – 81 Vladimir Anufrienko – 81 Silvi Valle – 81 Jaan Jaagu – 80 Veera Puusaar – 79 Viive Tirp – 79 Ants Tagarand – 79 Tiiu Raudsepp – 79 Linda Järvemägi – 79 Urmes Meitus – 79 Maigi Allik – 79 Silvi Karro – 78 Malle Männik – 78 Viktor Timofeev – 78 Jüri Arumets – 77 Leili Koger – 76 Helju Lumi – 76 Ene Mõttus – 75 Eevi Turvas – 75 Leo Urbanik – 75 Aino Piirisaar – 74 Silvia Ainik – 74 Eevi Jüriöö – 73 Asta Kuldveer – 73 Jaan Jõgi – 73 Laine Pilve – 72 Niina Poolak – 72 Antonina Burlakova – 72 Aini Kilusk – 72 Johannes Raidla – 72 Silvia Valge – 71 Volli Mikitalo – 71 Õie Rammulüüs – 71 Volli Ladvik – 71 Ilmar Juus – 71 Eevi Kanger – 70 Siina Reinson – 70 Svetlana Rebane – 70
Sommeri Lauri – 48 2. aprill Liinatšura' laulumiis, kiränik	Saarõ Vello – 63 16. aprill Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh, Verska Sanatooriumi juhataja	Kolgi Kaspar – 50 24. aprill Liinatšura' laulumiis	
Zaitsevi Rein – 52 3. aprill spordimiis	Järvelilli Rein – 55 16. aprill ülembsootska, Setomaa vallavolikogo esimiis, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh, Seto Miihi Summa laulumiis; Uusvada Blues Allstarsi, Päävapäüurdjä ja Tuhkwizsa bändi trummimiis	Kalla Urmas – 51 25. aprill Liinatšura' laulumiis	
Prozese Jaak – 56 4. aprill hõimutegeläne	Dubrovskaja Natalja – 52 17. aprill Irboska muusiumi direktor	Takeli Rines – 55 26. aprill leelonaane	
Verevmäe Aleksander – 62 5. aprill Siidisõsarõ pillimiis	Vabarna Jalmar – 34 17. aprill muusigamiis, Zetodõ ja Trad.Attack!i iistvidäjä	Mälbergi Meelis – 51 26. aprill poliitigamiis	
Visseli Triin – 43 7. aprill sõögimeistre	Kliimanni Maria – 91 19. aprill Sõsarõ koori innine laulja	Vaarigu Veera – 80 27. aprill Sõsarõ koori innine laulja	
Küti Martin – 30 8. aprill Zetodõ trummõmängjä	Kahuski Maali – 36 20. aprill Väike-Hellero leelotaja	Kalkuni Andreas – 44 28. aprill Liinatšura' laulumiis, folklorist	
Piho Mare – 77 9. aprill etnoloog	Metsiku Helle – 59 21. aprill Helmeakaala' leelonaane	Haavalo Ilme – 66 30. aprill Siidisõsarõ iistvidäjä	
Visseli Kadri – 36 10. aprill käsitüümeistre		Setomaa Vallavalitsus suuv õnnõ:	
Djomina Annika – 51 12. aprill Mokornulga koori leelonaane		Endel Sokk – 97 Maria Lahe – 93 Valentina Randala – 92 Nikolai Liinamäe – 92	
Kuusingu Mati – 46 14. aprill kunstnik			

Andres Linnasaar – 50

Õnnitlõsõ' koolikaaslasõ'
Petseri 2. Keskkooli päivilt

Õnnitlõmi
tillõkõisi
valla-
kodanikkõ!

STEVEN KERDT
MIA-SOFIA PRANTS
RAVEL PETERSON
ELIISE KRAAM

Leinämi

† Galina Nemova
† Kaja Juhkam
† Helgi Oraste
† Voldemar Kitsemägi

† Natalie Vaher
† Nikolai Puide
† Johannes Kert